یاش توركستان

تورکستان ملی استقلال فکریگه خدمت ایتوچی آیلق مجموعه

باش محرری: چوقای اوغلی مصطفی

ییل 2	آپریل — مای 1930	سانه 5-6

بو ساندا:

سیاسی بولم:

1 — 17 نچی فیبرال

2 — تورکستان لەنینچیلەریگە جواب — چوقای اوغلی مصطفی

3 — بولشیویکلەرنگ تورکستان سیاستیگە بر آلمان نظری — ن۰ن۰

4 — هندستان — تورکستان — تیمور اوغلی

5 — «تورك — سیب» — یاش تورکستانلی

6 — مصر — انگلتره — میر سعید

7 — تورکستاندەن مکتوبلەر

ادبی بولم:

سورگون اورتاغیمدان — سورگون اورتاغیمغا — ایلتەر

کتابیات: «شرقدە نەفت وە قان» — آلتای نویان

خبرلەر: تورکیەدە. — تورکستاندە.

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

یاش توركستان

توركستان ملی استقلال فكریگه خدمت ایتوچی آیلق مجموعه

باش محرری: چوقای اوغلی مصطفی

یل 2	آپریل — مای 1930	سان 5-6

17نچی فیبرال

فیبرال آیینگ 17 سنده ساویت اوزبیگستانی بیش ییللك دونوم بایرامینی اوتكه‌زدی. بو كون مناسبتی بله‌ن موسقواده‌ن سانسز تبریك تیلگرامله‌ری یاغدی. اوزبیگستان مركزی اجرائیه قومیته‌سی بر مانیفه‌ست تارقاتدی وه اونده ساویت حكومتینگ «ملی سیاست» ساحه‌سیده‌گی بارچا «یوتوقله‌رینی» برمه بر ساناب چیقدی. عفو عمومی اعلان ایتلگه‌ن. اوزبیگستان حكومتینگ رئیسی فیض‌الله خوجا، اورته آسیا حربی دائره‌سینگ قوماندانی دیبه‌نقو وه باشقا اوزبیك یوقسوللارینگ «باشلوقلاری» ماقتاو مقاله‌رینی یازدیلار.

فقط بو غازیتا بیتله‌ریده «مستقل ملی» اوزبیگستانی بیزه‌گوچی «اولوغ رسمله‌ر» آراسیدا بو دفعه نه اوزبیگستان مركزی اجرائیه قومیته‌سی رئیسی یولداشبای آخونبابایفنگ وه نه‌ده اوزبیك قوممونیست فرقه‌سینك مسئول سر كاتبی اكمل اكراموف‌نگ اسمله‌

ری اوچره‌تیلدی. حالبوکی یولداشبای ئه‌که وه اکمل افندیله‌ر ساویت اوزبیکستانینك تریك تمثالی ایمه‌سله‌رمیدی؟ یولداشبای ئه‌که اوزبیکستانینگ «میلیونلارچه انقلابی دهقانلار عامه‌سینی»، اکمل افندی ایسه «اوزبیك انقلابی پروله‌تارلاری»نی تمثیل ایته‌درگه‌ن سیماله‌ر ایمه‌سله‌رمیدی؟

تاشکه‌نده‌ده چیقادرغان «پراودا ووستوقا» غازیتاسینینگ یوبیله-یوم نسخه‌له‌رنده بو ایکی «تمثال» کورینمه‌یدرله‌ر... بو تصادفی بر حال ایمه‌س. ایسته‌سه‌گز بو حالنگ اوزینی هم بر تورلی «تمثال» دیه بیله‌رسز.

ساویت اوزبیکستانینگ بیشنچی ییل دونومیده تاشکه‌ند غازیتا-سینگ بیتله‌رینی بو ساویت اوزبیکستان بباشلوقلاریدان یالغوز «قیزیل مأمور» فیض‌الله خوجانگ اسمیگنه بیزه‌مه‌کده‌در.

فیض‌الله خوجا 1918 نچی ییل یازندا، توركستان ساویت حکومتیگه خیانت یولی بله‌ن آتامان دوتوف تورمه‌سیده‌ن قوتیلیشغا موفق بولغان ایدی.

فیض‌الله خوجا، پیر اصلاحاتی وه حانوتلارنگ آچیلیشیغا قارشو ایدی.

اکمل اونگ بو ایشله‌رینی آچوب بیرگه‌ن ایدی. فیض‌الله خوجا ییغلاب-سیقتاب عفو سوره‌گه‌ن وه کوگلیده قارشو بولغانی حالدا، اوزینگ موسقووالی باشلیقلارینگ بو خصوصده‌گی «بویرو-قلارینی» مأمورلیك یولی بله‌ن اوته‌گه‌ن ایدی...

مه‌نه شو «قیزیل مأمور» موسقوا بولشه‌ویکلرینگ مرحمتیگه هه‌ر وقت نائل بولادر.

بونگ بله‌ن بز اکملنگ «سیاستینی» فیض‌الله خوجا سیا-ستنگه قاراغاندا یاخشیراق دیه‌گچی ایمه‌سمز. بز، بوله‌رنگ ایکیسینی‌ده قابول قیلا آلمایمز. بز بو ییرده یالغوز موسقوانگ،

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

بارچا بويروقلارينى رياكارانه وه مالايچاسيغا بەجەرگەن كشيلەر-نيكنه سيوگەنينى كورسەتوب اوقوچيلارمزنىڭ دقتينى جلب ايتيشنى گنه ايستيمز...

گەئورگى سافاروف اسملى بولشەويك «مستملكه انقلابى (توركستان تجربەسى)» نام كتابيده:

«مستملكەچيلەر (يعنى توركستانده‌گى ساويت حاكميتى) اوچون اوزلەرى بلەن بر حقوقلى يرلى يوقسوللارنىڭ حقيقى باشلوقلارى كيرەك ايمەس ايدى... اولەرگه تيلماچلار وه بويرو-قلارينى بەجەرگوچى مرشەبلەرگنه كيرەك ايدى» ديب يازادر،

اوزبيگستان «استقلالى»نىڭ بشنچى ييل دونوميده بولشە-ويكلەرگه يولداشباى آخونبابا اوغلى كەبى اوزبيك يوموشچى، يوقسول دهقانلارينىڭ وه اكمل اكرام اوغلى كەبى اوزبيك پرولەتارلارينىڭ «بوياما باشلوقلارى» هەم آرتقچالق قيلغانغا اوخشايدر... يالغوز چين مأمور فيض الله خوجاگنه توركستانده‌گى ساويت سياستينىڭ «مستملكەچيلك تيگيزى»نى قاپلاديدرغان پەرده روليني اويناماقدادر...

بز بوتون جانمز وه كوڭلمز بلەن ايليمزنىڭ بختيگه وه يورتيمز توركستاننىڭ يوكسەليشيگه بيريلگەنمز. فقط بو 17 نچى فيبرال كوئينىڭ ايليمز وه يورتيمزنى ملى استقلالغا آلوب بارادرغان يولنىڭ باشى بوليشيغا هيچ اينانمايمز. 17 نچى فيبرال ملى برلگمز-نىڭ روسيه بولشەويكلرى تامانيدان پارچالاندينى كونلەردەن بريدرم بولشەويك تأريخچيلەريدەن س. موراوەيسكى (و. لوپوخوف) اسملى بريسى توبەنده‌گى سوزلەرنى يازغان:

«يرلى ضيالىلار توركستان خلق عامەسينى، تشكيلات وه اويوشديريش ايشلەريده، «ملى آزادلق» يولى بلەن آلوب كيتمە-

كچى بولديلار. بو يول ايسه ساويت حكومتينك [توركستانده
تونگه‌ن] ملى سياستى اوچون جوده قورقونچلى حتى اونگ
تام قارشوسى ايدى...»

بو قيسقاغنه ايكى جمله‌ده ساويت ملى سياستينگ منافق يوزى
آچيق كورسه‌تيلگه‌ن.

بولشيويكله‌ر، ايسكى روسيه‌ده‌گى بوتون خلقله‌رغا «ملى
آزادلق» وعده‌له‌رى آرقاسيدا حاكميتگه ايريشديله‌ر.

توركستانليله‌رنگ اوزبيك، قازاق، توركمه‌ن، قرغز كه‌بى
قبيله اسمله‌رى اورنيگه تاريخى «توركستان توركله‌رى» اسمى بله‌ن
آتاليشغا قارار بيريشله‌ريده بولشه‌ويكله‌ر بر «قورقونچ» كورديله‌ر
وه روس قيزيل سونگوله‌رى بله‌ن خلقمزنى پارچالاش وه هه‌ر
اورغگه «ملى جمهوريت» ديگه‌ن آلدامچى قيزيل تامغانى يابيشديرـ
يشغا آشيقديلار...

روسيه بولشه‌ويكله‌رينگ معنوى آتاسى قارل ماركسنگ
قاراشيچا، 19 نچى عصرنگ 2 نچى ياريميده آلمان وه ايتاليان
اوروغله‌رينگ بيرله‌شب، كوچلى ملى دولتله‌ر حاليدا توپلانيشلارى
دنيا تاريخينگ ايگ بويوك يوتوقله‌ريده‌ن برى ديب سانالار ايدى.

روسيه بولشه‌ويكله‌ريچى؟

اونله‌ر هه‌م عربله‌ر، سوريه‌ليله‌ر، هندوله‌رنگ بيرله‌شگه‌ن
ملى دولت حاليدا توپلانيشلارينى طلب ايته‌درله‌ر.. فقط اوزله‌رى
حكم سورگه‌ن ييرله‌رده، موسقوالى بولشه‌ويك افنديله‌ر، يوزه‌گه
كيله باشلاغان خلق بيرلگينى بوزوب قبيله «ملى»(!؟) جمهوريتله‌رى
توزه‌درله‌ر...

توركستان ملى آزادلغيدان، يعنى توركستان تورك اوروغلهـ
رينگ بر ملى دولت حاليدا برله‌شيشله‌ريده‌ن قورقغان ساويت
حكومتينگ 17 نچى فيبرال كه‌بى بزنى — اوزبيك، قازاق،

ئەۋلاد كورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

توركمەن، قيرغز، قارا قالپاق، تاجيكلەرني — بربريمزدەن ئەيرگەن كونلەرني قووانچ بلەن بايرام قيليشيني هيچ بر وقت ايسدەن چيقاريب بولماس.

17 نچي فيبرال، توركستان برلگينيڭ پارچالانيش «تمثالي» گنە ايمەس، ايسكي روس مستملكە سياستينيڭ ايشكە آشيريليشينيڭ باشيدر.

17 نچي فيبرال كەبي كونلەردە بز — توركستان برلگينيڭ خادملاري — باركوچيمز بلەن:

« ياشاسون مستقل توركستان دە ملي برلك ! »

شعاريني، باشقا وقتلەردەندە قوتليراق ايتب مايدانغە آتيشيمز كيرەك.

توركستان لەنينچيلەرىگە جواب

توركستانلي «لەنينچيلەر» آرا سيرا بز — ملي انقلابچيلارغا — قارشو چيقيشلار قيلوب قويارلار. بو چيقيشلار ساويت حكومتينيڭ توركستاندە آغير قيينلقلارغا اوچرەگەن ياكي «ملي» قوممونيست فرقە وە اعضالاري اورتاسيدا «ملي آغماچيلقلار» يوزەگە چيقغان چاغلارغا توغري كيلەدر. بزني «دنيا ايمپەريالستلەري» خدمەتيدە ديب عيبلەب قوتورغانلار كەبي هجوم ايتيشكە باشلارلار وە بزگە قيلغان بو تيكسز بوهتانلاري بلەن «فرقەعامەسينيڭ» دقتيني قيينلقلار وە «آغماچيلقلار»نڭ اصل سببيدەن باشقا ياقغا ئەيلەنتريشكە اورونەدرلەر. توركستانليلەرنيڭ ملي سياسي موقعلەرينيڭ معنوي اساسيني كوچسزلەنديرمەك اوچون «مادي تاريخچيلك» طرفداري بولغان وە تاريخدە شخصيتلەرنيڭ روليني تانيماغان بولشەويك افنديلەر، كوندەن كونگە آلاولانماقدا وە چوقورلانماقدا بولغان توركستان ملي قورتوليش يوليدەگي كورەشني، آيرم كشيلەر وە اونلەرنيڭ آگەتلەري ايشلەري ديب ايضاح

ایته‌دیله‌ر... بز بو کونله‌رده توركستانده ملی حركتنگ کونده‌ن کونگه یوکسه‌لوب باریشیغا شاهدمز. بولشه‌ویکله‌ر ایسه بزگه — ملی انقلابچیلارغا — قارشو بوهتانلی هجومله‌رینی قیلا باشلادیلار.

توركستاننگ ملی حركتی ایکی تورلو اساسده‌ن توغیلغان: برنچیسی، توركستان خلقینگ روسله‌رده‌ن تمامیله آیریم بر ملت ایکه‌نلگی؛ ایکنچیسی، ملی توركستان اقتصادی منفعتینگ روسیه‌گه قارشو بولغانلغی. بو حقیقتله‌رنی کوره بیلگه‌ن هر بر توركستانلیکه له‌نینچی افندیله‌ر «چوقایچیلق» تامغاسینی یاپیشترادرلار وه توركستان ملی استقلالچیلارینی «چوقایچیلار» دیب آتایدرلار.

«چوقایچیلار» توغروسیده سه‌مه‌رقه‌نده‌ده تویلانغان اوزبیکستان معارف ایشچیله‌ری قورولتاییدا اکمل اکرام اوغلی سویله‌دی.

«چوقایچیلار» توغریسیده نبی قادر اوغلی «مطبوعاتنگ اهمیتی وه اونگ وظیفه‌له‌ری» أسملی کتابچه‌سیده یازادر. وقت اعتباریله چوقایچیلارغا قارشو ایگ صوگغی چیقیش تاشکه‌نده‌ده چیقادرغان «شرق حقیقتی» غازیتاسینگ 18 نچی فیبرال سانیدا طبع ایتلمشدر.

مه‌ن چوقای اوغلی‌نگ اوزی بولغانیمدان بولشه‌ویك اویدیرمه‌له‌ریگه جاواب بیریشنی وه بونگ بله‌ن برگه «چوقایچیلار» دیب آتالغانلار ایچیده‌ن بعضی طبقه‌له‌ر حقیده ایضاحات بیریشنی وظیفه‌م دیب بله‌مه‌ن.

عمومیتله بولشه‌ویکله‌ر کیمله‌رنی «چوقایچیلار» دیب آتارلار؟ بولشه‌ویك غازیتالاری بیتله‌ریده مه‌نی بوتون توركستان له‌نینچیله‌ریده‌ن آرتغراق سوککه‌ن رحیم انعام اوغلی، قیزیل موسقوالیلارنگ حقیقی یوزله‌رینی آچلاشی وه اونله‌رنگ توركستانده‌گی «ملی» سیاستله‌رینگ مستملکه اساسیدا ایکه‌نلگیگه قانع بولیشی بله‌ن

ئەۋلاد كورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

«اوزبیکستانده روسلەرنىڭ رهبرلگی کیرەك ایمەس» دیب بیلدیردی؛ بولشیویکلەر اونی در حال «چوقایچیلار» قاتاریغا یازدیلار.

قازاق قوممونیستلەری صفیدەن ساویت حکومتینىڭ مهاجرت وە مستملکە سیاستیگە قارشو آچیق چیقیشلار باشلائیش بلەن «ئەگبەکشی قازاق» غازیتاسی: «فرقە وە ساویت مؤسسەلەریدە بویالغان «چوقایچیلار» اوتورەدرلەر» دیب یازمشدی.

«چوقایچیلار» وە اولەرنىڭ قازاغستانده گی رولی حقیده گی جانجال حتا موسقوانىڭ «بولشەویك» ژورنالی صحیفەلەریگە قدر باروب ییتمشدر.

توركستانىڭ قازاغستان قسمیده گی ساویت حکومتینىڭ مستملکە سیاستینی، «چوقایچیلار»دان مدافعە ایتوچی کشینىڭ قوستا نابولوف اسملی بر بولغار قوممونیستی ایکەنلگینی، بو یرده قید ایتوب اوتیش کیرەك....

سەمەرقەند تعلیم-تربیە اینستیتوتنده وە بایرامعەلی تیخنیقومنده اوقوچی اوزبیك وە تورکمەن یاشلاری اوز اوزلەریدەن، ییگیتلك سیزگولەرینىڭ اوندەشیچە، توركستانىڭ ساویت روسیە مستملکەسیگە ئەیلەنتریلیشیگە پروتەست قیلیشغە قدر باروب ییتدیلەر.

ساویت غازیتالاری بو یاش توركستانلیلەرگە «چوقایچیلار» تامغاسینی یاپیشدیردیلار.

سابق قومیسار وە 1924 یلی لوندون قونفەرەنسیدە وەکیللك قیلغان، آخردە موسقوا زراعت بانقەسینىڭ مرکزی ادارە اعضاسی بولغان حیدیر علی اوغلی ساویت حکومتینىڭ توركستانده گی مستملکەچیلك وە آینوقسا مهاجرت سیاستیگە قارشو پروتەست بیلدیروب، آخردا خلقینىڭ دردینی کوروب توریشگە چیدەی آلماسدان اوزینی اولدیرگەنیدە، ساویت غازیتالاری اولوب کیتگەن حیدیر علی اوغلی‌نی «چوقایچیلار»غا قوشوب قویدیلار....

توماٹیلوف اسمنده بریسینک رهبرلکی بله‌ن تورکستانده تروچکیچیله‌ر پیدا بولغان. بونله‌ر «استالیننگ احمق سیاستیگه» قارشو کوره‌ش باشلاغانلار ایدی. ساویت غازیتالاری اونله‌رنگ آتنی درحال «چوقایچیلار»غا ئه‌یله‌نتردیله‌ر...

نبی قادر اوغلی، ساویت حکومتیگه قارشو پروپاغاندا قیلوچی ملالارنی «چوقایچیلار» دیب آتایدر.

آخردا، سه‌مه‌رقه‌نده ایسکیچی یهودیله‌ر «روشنائی» اسملی احمق بر بولشه‌ویك غازیتاسینک محررینی تهدید ایته باشلاشلاری بله‌ن بولشه‌ویك افندیله‌ر اونله‌رنی هه‌م «چوقایچیلار» اوردوسیگه یازوب قویدیلار...

یورتیمزده مستملکه‌چیله‌رگه قارشو کوره‌شده کوب طرفدار-لارغا ایگه بولیش غایت کوڭللی بر نه‌رسه. آینوقسا دشمنله‌رمزنک بزنک فکرداشلارمزنک کوبلگینی اقرار قیلغانلارینی کوریش کشینی جوده سیوئنتره‌در. فقط بز بولشه‌ویکله‌رنک بزگه ایتقیتوب تاشلادیقلاری کشیله‌رنک هه‌ر برینی اوزیمزگه قابول ایته آلماسمز وه بونگه مجبورده ایمه‌سمز. تروچکیچیله‌ر وه سه‌مه‌رقه‌نده‌گی ایسکیچی یهودیله‌رنک بزگه کره‌گی یوق: تروچکیچیله‌ر بزنک ملی ایشله‌ریمزگه دوشمانلردرلار، سه‌مه‌رقه‌نده‌گی ایسکیچی یهو-دیله‌رنک ایسه بزنک ملی-انقلابی توزیلیشیمز اوچون فائده‌له‌ری تیگمه‌یدر.

قالغان «چوقایچیلار» ایچیده‌ن، بز — ملی انقلابچیلار — اوز تعبیریمز آستیغا ییغیلا بیله‌درگه‌ن کشیله‌رنی سایلاب آلیشیمز کیره‌ك: بزنک ملتچیلیگیمز تورکستان اوستیده ملی حاکمیتده‌ن باشقا هیچ بر کوچنی تانیماسلق نیگیزنده‌در؛

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

بزنینگ انقلابچیلغمز ، ملی وه مستقل تورکستانده اجتماعی یوکسه‌لیش اوچون قطعی کوره‌شنی لازم بیلیشلك معناسنده‌در.

یورتیمز چیت مستملکه‌چیله‌ر قولیدا ایکه‌ن طبیعی ایچکی سیاست مسئله‌له‌ری ایکنچی پلانده توره‌دره‌له‌ر ، شونینگ اوچون برنچی وظیفه‌مز یورتنی قوتقاریش اوچون کوره‌شدر. بو نقطهٔ نظرده‌ن روس مهاجرتی نتیجه‌سنده قازاغستاندا قازاقلارنینگ آز-چیلیقدا قالیشلاریغا سیوئیگه‌ن قورامیسوف وه اوزبیگستانده روسله‌ر-نینگ «رهبرلگینی» مدافعه ایتکوچی نبی قادیروف هه‌م اکمل اکراموف که‌بی کیمسه‌له‌رنینگ تورکستان ملی استقلالینینگ دشمنله-ری ، تورکستانده‌گی موسقوا مستملکه سیاستینینگ آگه‌نتله‌ری سانا-لیشلاری کیره‌ك.

نبی قادیروف وه اکمل اکراموفله‌ر مه‌نگه: «اوزبیگستان ، باشقاچه ایتکه‌نده بوتون تورکستان فقط انگلته‌ره قول آستیدا بولغا-ندا‌غنه یاشایا بیله‌در» دیگه‌ن یالغانی یاپیشتریب ، قیزیل بهتان قیلادرلار. بونده‌ی احمق بر فکرنی مه‌ن هیچ بر وقت یازمادم وه یازا آلماسدم.

نبی قادیروف اوز کتابچه‌سینینگ 11 نچی بیتیده: «بز اوز تقدیریمزنی کیم بله‌ن وه قایسی یول بله‌ن حل تیلامز؛ یعنی موسقوا رهبرلگی وه اونینگ کورسه‌تگه‌ن یولی بله‌ن باریشیمز بله‌نمی یاخود انگلته‌ره بله‌نمی؟» دیب یازادر.

نبی افندینینگ اویله‌شیچه (اکمل افندی هه‌م شو فکرده) تورکستان یا روسیه وه یا انگلته‌ره قاراماغندا بولیشی کیره‌ك. ساویت سیاسی تربیه‌سیده‌گی مستملکه‌چیلك روحی تورکستان له‌نینچیله‌ریده‌ن بعضیله‌رینینگ باشیغا شو قدر چوقور یرله‌شکه‌ن ، کی اونله‌ر اوز یورتینینگ مستقل وه ایرکلی صوره‌تده یاشایا بیلیشینی عقلله‌ریگه هه‌م سیغدیرا آلمایدرلار.

بز هەر وقت، توركستاننىڭ تماميله مستقل وه ملى دولت بوليشى كيركلگى توغريسيده سويليمز وه يازامز. بز، توركستان اوستيده روسيه وه باشقا هيچ بر چيت حاكميتنى تانيمايمز.

بو كون توركستانى ساويت روسيەسينىڭ حاكميتى ايزمه كده بولغانيدان طبيعى بزنىڭ كورەشمز يالغوز بو حكومت وه بو مملكتگه قارشو بولماقدادر.

بزنىڭ ساويت حكومتيگه وه «روسلقنىڭ رهبرلگيگه» قارشو كورەشيمزنى، انگلتەره رهبرلگى اوچون كورەش ديب تانيماق وه تانيتماق انصافسزلقدر. بز ملى توركستان اوچون يعنى اوز يورتيمزده اوز رهبرلگيمز اوچون ساويت روسيەسى وه روس رهبرلگى گه قارشو كورەشەمز.

انگلتەره، موسقوا بولشەويكلەريگه باغچەنى قوروش اوچون كيره كلى بر قورقونچدر. بو قورقونچ بلەن موسقواليلار، اوزلەرينىڭ «انقلاب بورگوتلەرى» ديب كورسەتمه كچى بولغان «قيزيل چومچوقچەلەر»ينى قورقوتادرلار.

خلقمز اوستيده گى «روس رهبرلگى»نىڭ قانداى ييمشلەر بيرگەنينى توركستانلى «انقلاب بورگوتلەرى» آڭلار وه بيلەرمى ايكەنلەر؟

مەن بو ييرده نبى قاديروف، اكمل اكراموف، قوراميسوف «شرق حقيقى» دەكى افنديلەر وه باشقا بر قانچا كشيلەر اوچون غايت قيمتلى بولغان «موسقوا رهبرلگى» آستيدا توركستانليلەرنىڭ «يوتوقلەرى»دەن بعضيلەرينى گنه ساناب اوتەمەن:

I اوزبيكستانده پرولەتارلار ديكتاتورلغى اوزبيك پرولەتاريسز بەجەريلمه كدەدر. (شالو ئەلياوانىڭ 1928 يىل دەقابردا يىغيلغان ساويت اتفاقى مركزى اجرا قومينىڭ سەسيەسيده سويلەگەن نطقيگه باقڭز.)

ئەۋلاد گۈرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

II حکومت آپاراتی یرلیلەرگە کوتدەن کونگە «یاقینلاشماقدا» در، دیب یازیب یاتسالار هەم تورکستانلیلەرنگ اوزلەریگە هیچ بر یاقنلاشمایدر.

حکومت آپاراتینگ یرلی خلقغا تمامیله «یاقینلاشیشی» اوچون شو یلنگ برنچی مارتی سوگغی مدت قیلوب کورسەتیلگەن ایدی. حالبوکی حاضرگی وضعیت بلەن حکومت آپاراتینی یرلی خلقغا یاقینلاشدیریش حقیده دەترەت چیققاندان آولگی حال آراسیدا دیەرلك بر فرق کوریلمەیدر.

III تورکستانگ یاشاشی اوچون مطلقا «روسلەرنگ رهبرلگی» کیرەك دییش کەبی «چومچوق باشلاریغا» کیلگەن «انقلابی فکرلەر»نی نبی وە اکمل افندیلەر البته تورکستان اوچون (برچه روسیه وە روسلق فائدەسی اوچون) «ایگ بویوك یوتوق» دیب سانایدرلار. باشقاچا ایتکەندە تورکستانلیلەردەن چیقغان «یاخشیراق لەئینچیلەر» دیب آتالغان نبی وە اکمل افندیلەر، روسلەرنگ اوزبیکلەردەن آرتقلیغینی وە روسلەرنگ رهبرلگی بولماسا اوزبیکلەر (دیمەك عمومیتله تورکستانلیلەر)نگ اوز باشلاریچا یاشایا بیلمەسلگیگە ایناتغانلار.

لاپیارت رەی دیلگەن آتاقلی هندستان انقلابچیسی «بختسز هندستان» اسملی کتابینگ(1) باشلانغیچیدا: «هەر بر ملت اوچون دنیادە ایگ کەتە بختسزلق یات ملت قولیدا اسیر بولیشدر» دەیدی؛

تورکستانگ روسیه قولیدا اسیر بولیشینگ تورکستان اوغللەری ساتالغان اکمل وە نبی‌لەر طرفدەن مدافعه قیلینیشی، ملتمزنگ بختسزلغینی ایکی تاپقر آغیرلاشدیرادر.

روسیه وە روسلەرنگ «تورکستاندە انقلابی رهبرلگی»نی

(1) بو کتابنگ فرانسوزچه ترجەسی بو ییل باشلاریدا چیقدی.

اعتراف ایتش نتیجه‌سیده، یورتیمزده، کوز قاماشترادرغان وحشی-
لکله‌ر یوزه‌گه کیلمشدر.

توبه‌نده بو حالالردان بر نیچه‌سینی کورساتیب اوته‌مز:

1 — 1925 نچی ییلده ساویت حکومتی له‌نین اولیشینگ بر ییللق دونومیده، ایسکی تاشکه‌نده له‌نین اوچون تعزیه علامتی دیب اوزبیکله‌رنی تیز چوکدیرمشدر.

مستملکه‌چیلك تاریخیده هیچ کوریلمه‌گه‌ن روسله‌رنگ بو اویاتسز زورلغیغه پروته‌ست قیلیشغا، تورکستانلی له‌نینچیله‌رده‌ن بری هه‌م باتینا آلمادی!...

2 — بولشه‌ویکله‌ر سه‌رگیشوپول (آیاکوز)، پاولودار (که‌ره‌کو) ده پوغروم (قرغین) یه‌سه‌دیله‌ر؛ تورکستان-سبیریا تیمر یولینگ بر قانچا ییرله‌ریده تورکستانلی ایشچیله‌رنی که‌لته‌کله‌دیله‌ر؛ بو سوك وقتله‌رده تارانچی ایشچیله‌رینی اورگه‌نله‌ر.

3 — ساویتلارنگ هه‌ر بر قورولتاییدا وه فرقه‌نگ هه‌ر بر قونفرانسیده روس بویوك دولت شووینیزمنده‌ن سویله‌نیله‌در؛ دیمه‌ك روس بویوك دولتچیلگی هه‌لی هه‌م ایسکیچه دوام ایتمه‌که‌ده‌در.

بزگه قارشو قهرمانچا موشتوم کوته‌رگه‌ن نبی قادیر اوغلی، اکمل اکرام اوغلی وه «شرق حقیقتی»ده‌گی باشقا افندیله‌ر تور-کستاننگ موسقوالی «رهبرله‌ری» (حمایه‌چیله‌ری)نگ بیزاریلقلا-رینی (خولیغانلقلارینی) کورگه‌ن وقتله‌ریده قولله‌رچه سکوت ایته‌درله‌ر روسله‌رنگ سیاسی «رهبرلگی»، روسیه‌نگ تورکستانده‌گی اقتصادی سیاستی واسطه‌سیله، مستحکمله‌نمشدر.

«شرق حقیقتی» روس بولشه‌ویکله‌ری حاکمیتی آستیداغی اوزبیکله‌رنگ اقتصادی وه مدنی «یوتوقله‌ری»نی ساناب چیقغاچ، بزگه: «بو نه‌رسه‌له‌ر فرانسیه مستملکه‌سی بولغان سوریه وه جزائرده بارمی؟» دیگه‌ن سوراغنی بیره‌در.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

بو ساويت اوزبيكستاننى مستملكه مملكتلەر بلەن تيگله‌شتريشينگ اوزى‌دە اوزبيكستان وە نتيجەدە بوتون توركستاننگ مستملكه وضعيتيدە ايكەنلگيگە آچيق بر دليلدر.

مەن بو يېردە جزائر وە سوريەنى توركستان بلەن تيگله‌شتريشنى ايستەمەيمەن. چونكە كوب ياقلاردان سوريە وە جزائرنگ يورتيمزدەن دورستراق وضعيتدە ايكەنلگينى تصديق ايتيش توغرى كيلەجەكدر. بولشەويك پروپاغانداچيلاريدان هيچ بر كشى، فرانسه‌نگ اوز دهقانلارينى مستملكەلەريگە كوچروب توركەنلگيگە دليل كيترە آلماس؛ فرانسوز مستملكەلەريدەگى قوموﻧيستلەردەن هيچ برى، مستملكە اهاليسى فرانسوز مهاجرلەرى قارشوسندە آزچيلقدا قاليش خوفى آستيدا، ديب سويلەمەس. چونكە آوروپا ايمپەريا‌ليستلەرى اوز دهقانلارى اوچون مستملكە خەلقلەرينگ يېرلەرينى زورلاب آليش بلەن شغللانمايدرلار.

مهاجر كيتيريش يعنى يېرليلەرنگ يېرلەرينى زورلاب آليش روسيەنگ آقمى، قارامى، قيزيلمى اونگ اهميتى يوق سيوگەن ملى دولت كسبيدر. بولشەويكلەر روس چارلغينگ ايشينى دوام ايتديرمەكدەدرلەر. توركستاننگ قازاغستان قسمندە بر نيچە دائرە (اوقروغ)لەردە روسلەر كوبچيلك تشكيل ايتب قالديلار. قازاق قوموﻧيستلەرى روسلەرنگ آقيشيغا قارشو پروتەست قيلماقچى بولغانلاريدا موسقوانگ قيزيل ژاندارماسى (مرشەبى) غالوشچو‌كين: «قازاق اورتاقلار! روسلەرنگ كوچوب كيليشلەريگە مانع بولماق اوچون اوز ملى قوشونگز بارمى؟» ديب دوق سؤالى قويغان ايدى. هيچ بر ايمپەرياليست حكومت مستملكەلەرى ممثللەرينى بو قدر مسخرە قيلماغان وە خورلاماغاندر. كيچەن ييلنگ بهاريدە بولوب اوتكەن اوزبيكستان قوموﻧيست فرقەسينگ IV قورولتاييدا، اورتا آسيا بيوروسيدا اوتركەن ايكنچى اقيزيل ژاندارما (مرشەب) زەلە‌

نیسکی ، أولوب کیتگەن حیدیر علی اوغلینک «تورکستانڭ روسلەر بلەن تولدیریلیشگە » قارشو قیلغان پروتەستیگە : «روسلەر-نڭ اوزبیکستانگە آقیمی یرلی اهالینک طبیعی کوپەییشینی آشما-یدر » دیب اویاتسز بر جاواب بیرگەن. «آشماغان» فقط «تیزلکدە آشوب کیتیشی ممکن» چونکی تورکستانگە کیلگەن روسلەر «هیز» ایمەس ، عائلەسی بار؛ دیمەك اونلەر کوبەیەدرگەن کشیلەردر...

مملکتنڭ ملی منفعتی وە اونڭ ملی کیلەچەگی اوچون ایگ قورقونچلی مستملکە سیاستی یرلی خلقنڭ یرینی تارتوب آلیشدر. مەنە شو ، یرنی تارتوب آلیش سیاستینی تورکستانڭ «حمایەچیسی روسلەر » بەجەرمەکدەدرلەر.

ساویتلارنڭ تورکستاندە یوریتگەن اقتصادی سیاستلەریدەن ایستەدیگکلەز تارماقغا توتونسالز هەر برینڭ تورکستانڭ مستقل یاشاش امکانیتینی بوتونلەین یوقاتیشغا وە اونی روسیە اوچون خام مال منبعیگە ئەیلەنتریشگە نیگیزلەنگەنلگینی ، کورەسز 1929-1930 ییللەر اوچون اورتا آسیا دولت پلان قومیتەسی (غوسپلان) طرفیدەن چیقاریلغان «اورتا آسیا خلق خوجالعینڭ قونترول سانلاری»دە (6 نچی صحیفەدە) : «اورتا آسیاغا اتفاق خلق خوجالغی سیستەمیدە پاختا وە چارواداراق خام ماللاری یتیشدیریش وظیفەسی یوکلە-تیلگەن.!» دیب یازیلغان...

ساویت پاختا سیاستی توغریسیدە مجموعەمزدە ییتەرلك درجەدە یازدق ، ایمدی تکرار لامایمز. بو مسئلەسی ایسە روسیە فائدەسیگە وە اونڭ تورکستان اوستیدە «رهبرلگی »نی پیکلەیتش یوسونیدە-گنە پیشلگەنینی بو یردە بر نیچە دلیل بلەن کورسەتوب اوتەمەن:

1 — آز یرلی تورکستان دهقانلارینڭ کوپی آچلقدان أولیش تهدیدی آستیدا «قولخوز»لارغا کیریشگە وە اونڭ بلەن روسیەنك

ئەۋلاد تورپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مستملکه سیاستیگه بوتونله‌ی باغلانیشغا مجبور بولغانلار. — 2 تور-کستانده‌ن باشقه اولکه‌لرگه کوچیش باشلانغان («یاش تورکستان» نینگ بونده‌ن ایلگه‌ریگی سانیغا باقگز). 3 — تورکستانگه روس موژیکله‌رینگ آقیشی دوام ایتدیریله‌در، تورکستانده‌گی یرسز دهقانلار ایسه آچلقدان أولومگه نامزد قیلینادرلار. روسله‌رنگ تورکستانگه کوچیشینی ایسه زه‌له‌نسکی «تورکستاننگ ساویت روسیه‌سیگه اقتصادی باغلانیشینگ اوسیشی» بله‌ن ایضاح ایته‌در!

بونده‌ی «باغلانیش» ایسه یورتمزنگ روسیه‌ده‌ن ئه‌جره‌لیشینی غایت قینلاشدیرادر.

اوز مهندسله‌ری وه اوز تشکیلاتچیلاری غایت آز بولغان تورکستانده صنایعلاشدیریش (ایندوستریله‌شتریش) ایسه یورتمزده روس کوچله‌رینی کوپه‌یتریش اوچون آرتقچا بر بهانه‌در.

ایمدی خلق معارفیگه کیله‌یلك.

اوزبیگستان حکومتینگ باشلوغی فیض‌الله خوجانگ (1) سوزیگه کوره، اوزبیگستانده (تورکستاننگ ایگ آقارغان قسمیده) مکتب یاشیداغی بالالارنگ یوزده اون توقوزی‌گنه مکتبگه آلنغاندر. فقط فیض‌الله خوجا شهرله‌رده مکتب یاشیداغی روس بالالارینگ یوزده یوزینگ مکتبگه آلنغانینی سویله‌مه‌یدر! باشقاچا ایتکه‌نده اوزبیك آقچاسی بله‌ن اوزبیگستانده کوپنچه روس بالالاری اوقوتولادرلار...

بز، تورکستانده پروله‌تارلار دیکتاتوره‌سی مفکوره‌سینی هه‌م رد ایته‌مز. چونکه بوتون دولت آپاراتی، یرلی پروله‌تارلار یوقلیغیدان، نبی قادیروف وه اکمل اکراموفله‌رنگ تورکستان «رهبرله‌ری» دیدیکله‌ری کیلگندیله‌ر قولیدادر!

سوریه، جزائر، هندستان وه باشقا آوروپالیلار قول آستیداغی

(1) « پراودا ووستوکا » غازیتاسینگ 30 .II .17 تأریخلی سانیغا باقگز.

اولكه‌لەر بزگه مثال بولا آلماسلار. بز مستقل وه ایرکلی توركستان يوزه‌گه كتیرمه‌كچیمز....

ملی توركستانىنگ صنایع ، باختا ، يير وه باشقا مسئله‌لەر حقيده اوزيگه مخصوص سياستی بولاجاقدر.

چيتده‌ن هيچ كيمگه قارام (تابع ، باغلی) بولوب قالماسلق اوچون ، ملی توركستان ، اوز مدنی وه اقتصادی كوچله‌رينينگ ممكن قدر توكس يوكسه‌ليشيگه اورينه‌جه‌كدر.

بونده‌ی كوچله‌ر توركستاندا يیته‌رلكدر.

نبی قاديروف ، اكمل اكراموف كه‌بيله‌رنيگ «توركستان روسله‌رنيگ رهبرلگينسز ياشايا بيلمه‌س» ديگه‌ن ، آداشغان فكری مملكتمزنيگ كونده‌ن كونگه آلاولانماقدا بولغان ملی حركتيگه اصلا توسقونلق ايته بيلمه‌س. — بز بونگه چيندن ايناناﻣز.

چوقای اوغلی مصطفی

بولشيويكله‌رنك توركستان سياستيگه بر آلمان نظری

توركستان برلگين پارچالاش ايشيده قيزيل روس ايمپه‌ريالیزمينيگ سولۈ آديمله‌ريده‌ن بری ، سانسز مدنی ، اقتصادی توگونله‌ر بله‌ن باغلانغان تاجيكستان‌نی اتفاق جمهوريتی حاليده توركستان‌نيگ باشقا قسمله‌ريده‌ن ئه‌جره‌توب توغريدان توغری موسقواغه‌تارتيلشيدر؛ روسلقنيگ «پارچالا ، حاكملك قيل» شعاری آستيدا توركستان‌نيگ هه‌ر بر قسمينی باشقا قسمله‌ريده‌ن علاقه‌سينی اوزوب توغريدان توغری موسقواغه باغلاش اوچون قيلوب تورگه‌ن بو تدريجی حركتله‌رينی ، بولشيويكله‌ر چيتله‌رگه شرق خلقله‌رينيگ

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

آزادليغى يوليده قيلينغان بويوك ايشله‌رده‌ن برى ديب كورسه‌توب ، پروپاغاندا قيلشده‌ن هه‌م تارتينمه‌يدرله‌ر.

فقط قيزيل روسله‌ر يالغانلارينى نه قدر آلدامچى گوزه‌ل په‌رده‌له‌ر آراسيگه اوره‌سه‌له‌ر هه‌م حقيقت حالنى بيلگه‌ن عالمله‌ر طبيعى جيمجت اوتوره آلماس ايديله‌ر. بز بو ييرده روسيه‌نينگ ايسكى وه بوكونگى حالينى اوز كوزى بله‌ن كوروب تيكشيرگه‌ن كلا-ينوو اسملى بر آلمان عالمينينگ بو حقده‌گى مقاله‌سيده‌ن بعض قسمله‌رينى كوچره‌مز.

روس قيزيل ايمپه‌رياليزمينينگ كوز بوياوچى شعارله‌ر آستيده ، كوزده توتكه‌ن هدفينى كورسه‌تكه‌ن بو مقاله « **Osteuropa** (شرقى آوروپا) » مجموعه‌سينينگ **1929 نچى** ييل 2 نچى جلديده «يه‌گى اتفاق جمهوريتى تاجيكستان» سرله‌وحه‌سى آستيدا باسيلمشدر.

بو محرر مقاله‌سينى: «روسيه په‌نج وه آمو ده‌ريانينگ اونگ ساحليده ، حاضر لاماقدا بولغان چاره‌له‌رى بله‌ن اوزينينگ «هندستا-نگه يونه‌لگه‌ن يولى» ده بويوك بر آديم گنه باسغان دييش ممكن» ديب باشلايدر.(1) باشقا بر ييرنده: «بو ييرده بزنى برنچى نوبتده مراقلاندرادرغان نه‌رسه ، اشنينگ رسمى جهتده‌ن به‌جه‌ريليشيدر. بو نه‌رسه ، ملتله‌رنينگ دولت ايچيده‌گى تابعلقله‌رى وه اوله‌رنينگ ساو-يتله‌ر حاكميتى آستيده‌گى سياسى حقوقلارى مسئله‌سيگه آيدينلق كيتره‌در.» ديگه‌ن‌چ تاجيكستاننى آجراتيش جبهه‌سينينگ آلوب باريلشى وه خوجه‌ند دائره‌سى اهاليسينينگ 25% گنه تاجيك بولغانى حالده تاجيكستانغه قوشيلشى توغروسيده وه بونينگ آرقاسيدا اوزبيكستان-نينگ اقتصادى اينگ مهم قسمى بولغان فه‌رغانه بله‌ن مركزى سه‌مه‌ر-

---

(1) خوده شو فكر ، پارسده فرانسوزچه چقادرغان «پرومه‌ته‌ى» مجموعه‌سينينگ 1929 نچى ييل سنتابر سانيدا چوقاى اوغلى مصطفى بكنينگ «مستقل» ساويت تاجيكستان ، اسملى مقاله‌سيده هه‌م يازيلغان ايدى . . .

قه‌ند آراسیدا ، اقتصادی وه اداره‌وی علاقه‌نی قینلاشدرا تورغان سیقیق بر بیلباغ حاصل بولغانینی ایضاح ایته‌در. سوڭره محرر: «کشینی مراقلاندرادرغان نه‌رسه شولکی ، اوزبیکستان تاماشیدان توپراقدان واز کیچش توغروسیدا رسمی بر نه‌رسه هه‌م ایشتلمه‌یدر. و. ک. پ. (روسیه قومونیست فرقه‌سی) اورتا آسیا بیوروسینیڭ ناشر افکاری بولغان «پراودا ووستوکا» غازیتاسیدا ، خوجه‌ندنڭ آیرـ یلشی حرکتی توغروسیدا ، خبرله‌ر توکس صورتده یازیلوب تورغانی حالده ، مستقل اوزبیکستان جمهوریتی بو مسئله‌گه هیچ بر علاقه‌سی بولماغان که‌بی تاورانادر.»

«حقیقتاًدا مسئله‌نی بو اشله‌رده منفعتی بولغان اتفاق جمهوریتی ایمه‌س ، (تاجیکستان‌نی آیرم جمهوریت اعلان ایتکه‌ن) روس قوموـ نیست فرقه‌سینڭ اورتا آسیا بیوروسی‌گه حل ایته‌در. تاشقاریدان قاراغان کشیگه بو اشله‌رنی ساویت اداره‌له‌ری (محلی حکومت اداره‌له‌ری) به‌جه‌رگه‌ن توسی بیریلور.»

بونده‌ن سوڭ ، نصرت‌الله محدومنڭ خوجه‌ند شهر شوراسیدا سویله‌گه‌ن نطقیده‌گی «تاجیکستان حکومتی خوجه‌ند مختنکشله‌ـ رینڭ تاجیکستانغه قوشیلش حقیده‌غی قرارله‌رینی سیونچ بله‌ن قارشولار. بو تدبیرنڭ تاجیکستان اوستیگه یوکله‌نگه‌ن وظیفه‌له‌رنی اوته‌شگه بویوك یاردامی تیگه‌ر» دیگه‌ن قسمیگه توتاب «تاجیکستاـ نغه یوکله‌نگه‌ن مخصوص وظیفه‌له‌ر نیمه‌له‌ردر ؟» دیگه‌ن سؤالنی قویادر وه: «تاجیکستان‌نڭ باش وظیفه‌سی اوز اوستیدا اجتماعی (سوسیال) تجربه‌نی اوتکه‌زیشیدر. تاجیکستان مثال حالیدا آلینوب له‌نین لائحه‌سی بویونچه قومینته‌رن پروغرامیغه کریتیلگه‌ن: آرقادا قالغان مستملکه اولکه‌له‌ری کاپیتالیزم سیستیماسیدان تاشقاری هه‌م ترقی ایته آلورلار — نه‌زه‌سیگه اثبات کیتریلشی کیره‌ك. حقیقتده ، بو اشله‌ر مخصوص شرائط آستیدا بولغان بر ملی که‌مچیلکنڭ

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

منفعتینی حمایه اوچون ایمه‌س، فرقه کوڭلی اوچون معلوم بر چزیقنڭ تطبیقی صورتیده گنه قیلنماقدادر. ملی که‌مچیلك ایسه بو سیاستنڭ تصادفی بر قورالیدر. شوڭا اوچون بو اشنڭ تطبیقنده تشبث، علاقه‌دار ملتله‌ر وه اوله‌رنڭ حکومت آپاراتی طرفیده‌ن بولمای، حکومت اوستیده تورگه‌ن بین‌الملل فرقه تامانیدان بولیشی اوز اوزیده‌ن آڭلاشیلادر. بوله‌ر (ملتله‌ر)، یالغوز فرقه تجربه‌سینی اشگه آشریش اوچون قورالغنه‌درلار. مه‌نه انقلابی حقوق شعارینڭ حیاتگه آشریلشی!» دیب آچق حقیقتنی اورته‌گه آتادر.

مقاله‌نڭ آخریده: «اجتماعی تجربه‌نی اوتکه‌زیش اوچون تاجیکستاننی اتفاق جمهوریه‌تی قیلوب ئه‌جره‌تیش مطلقا لازمی ایدی؟ بوکونگه قدر بولغانی که‌بی اجتماعی خوجالق وظیفه‌له‌رینی اوزبیکستان آرقلی اوته‌شی ممکن بولماسمی ایدی؟» دیگه‌ن سؤالله‌ر قویلوب: «بو سؤالله‌ر بارچاسی کشینی اوزبیکله‌ر طرفیده‌ن بولشه‌ویزمگه قارشو کورسه‌تلگه‌ن قیینلقلارغا دقت بله‌ن کوز سالیشغه مجبور ایته‌در» دیگه‌ن جواب بیریله‌در. بو یرده صنفله‌ر کوره‌شینی بولشه‌ویکله‌ر ملتله‌ر کوره‌شیگه آیلاتریشده‌ن هه‌م چیگنمه‌گه‌نلکله‌رینی کنایه بله‌ن ایتوب کیته‌در.

کشینڭ مراقینی جلب ایته‌درگه‌ن یرله‌ریده‌ن بری‌ده: «رسمی جهتده‌ن مرکزی اداره‌له‌ر (موسقوا اداره‌له‌ری)نڭ یوقاریدن ایشگه قول سالیشلاریغا اوڭغای شرائطگنه توزیلسه‌ده، چیتده‌ن قاراغوچی کشی «ایزیلگه‌ن که‌مچیلك» طلبله‌رینڭ پروله‌تارله‌ر دیکتاتوره‌سیگه اساسلانغان شکلده یوزه‌گه چیقشی گنه دیگه‌ن تأثیر آلیشی اوچون قوللاریدان کیلگه‌ن بوتون یوللار بله‌ن قاراوولایدرله‌ر» دییشیدر.

محرر مقاله‌سینی: «مدنی، اقتصادی وه سیاسی جهتده‌ن قارا-

غاندا — موسقوا مرکزینک بیوك موفقیتی — خارجی سیاست نقطهٔ نظریدەن، روس اورتا آسیاسینک جنوبی حدودینی یەنە بر قاتلا مستحکملەش. آفغانستاندە یاشاوچی تاجیکلارنیدا بیوك تاجیکستانغە قوشیلش اوچون قازائیش کەبی استەکلەر هەم شونك بلەن برگە یاکی عموماً یوزەگە چیقاریلا بلەرمی، بونی کوتیب توریش کیرەك.» دیگەن سوزلەر بلەن بیترەدر.

روسلەرنک یورتمزدە اوینەب تورگەن افلاس اویونلەرینک ایچ یوزینی آچیب کورسەتکەن بونک کەبی یازولەر آز ایمەس. بز بو یردە سوگغی وقت اویونلەریدەن برینی بیطرفانە یازغان بر چیت کشینک فکرینی یورتداشلارمزغە تانیتماق فکریلە کتیرەمز.

ن. م.

باشقارمادان:

«مستقل» تاجیکستان ادارەسینک حقیقتدە کیملەر قولیدا ایکەنلیگینی کورسەتمەك اوچون توبەندەگی معلوماتنی کتیرەمز:

تاجیکستان اجرائیە قومیتەسی رئیسی نصرتالله مخدوم اونک اورینباساری بوکیف. قومیسارلار شوراسی رئیسی خاجیبایف اونک اورینباساری روس اسپانچاق، معارف قومیساری محمد سعیدف اونک اورینباساری مالچانسکی، ساغلقنی ساقلاش قومیساری شمس الدینف اونک اورینباساری سلابادسکوی، تجارت وە صناعت قومیساری عیسی خوجەیف اورینباساری مارکوف، عدلیە قومیساری سعداللایف (اورینباسارینک اسمینی اوقی آلمادق او هەم روسدر) داخلیە قومیساری بابایف اونک اورینباساری نیکیفوروف.

یوقاریداغیدان کورولورکی رسماً آتالغان هەر بر چەلەسواد تاجیك قومیساری آرقاسیدا قومیسار اورینباساری صفتیلە بر روس نیرگەوچی قیلینوب قویلغاندر. حقیقتاًدە ایش تیزگینی شو روس تیرگەوچیلەرنک قولیندادر.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

هندستان ــ تورکستان

(بر مقایسه)

دنیا اوروشیگەچە هندستان بویوك بریتانیا ایمپەراتورلیغینگ خام مال منبعی وە فابریقاماللاری اوچون بازار بولوب کیلگەنی کەبی تورکستان‌دە چارلق روسیەسینگ عینی وظیفەنی کورەدرگەن بر مستملکەسی ایدی.

توقوما وە عمومیتلە صنایع مواد ابتدائیەسیگە بای، اهالیسی مول بولغان هندستان ماتچەستر کەبی بویوك تجارت وە صنایع شهرلەرندە توپلانغان کەتتە تجارت مؤسسەلەرینگ قازانچ وە او دائرەلەردەگی ایشچیلەرنگ حیات منبعی کەبی ایدی. فقط دنیا اوروشی بو وضعیتنی بوتونلەی اوزگەرتدی. هەم هندستان خلقی‌نگ اجتماعی وە اقتصادی وضعیتی‌دە محلی صنایعنگ توغولیشی بلەن سیاسی شرائطنگ اوزگەریشینی طلب ایتەجەك قدر کیسکین بر توس آلدی.

انگلیز هندستانینگ 350 میلیون اهالیسیدەن 230 میلیون قدری قیشلاق خوجالیغی بلەن مشغول بولوب قالغان یوز میلیون قدر خلق‌دە بویوك شهرلەردە تجارت وە أل ایشلەری کەبی منبعلەر‌دەن کیچینەرلەر ایدی.

قیشلاقلارداگی دهقانلارنگ اوز وضعیتلەری‌دە ییتەرلك آغیر ایکەن بونگ اوستیگە آرزان چیت فابریقا ماللاری بلەن رقابت ایتە آلورلق مال یتوشدیرە آلماسدان ایشیندەن وە حیات منبعندەن ئەجرە‌لگەن کاسبلاردا قیشلاقلارغا آقیشارلار ایدی. بو صورتلە هەر ایکی تاماندان توپلانغان ایشسزلەر تودەسی بولشەویك پروپاغاندا‌سینگ نفوذیگە مساعد بر شکل آلاقلا هندستان حیاتینی بر قورقو قارشوسندا توتەر ایدی.

دنیا اوروشینینگ سوڭنده باشلاغان صنایع آز بر زمان ایچنده كه‌تته ترقی اثری كورسه‌توب 1927 نچی ییلی یوقاریدا دیدیگمز آغیر وضعیتده بولغان هندستانلیله‌رده‌ن 15 میلیون كشیگه ایش وه حیات منبعی بیره‌رلك حالغا كیلگه‌ن ایدی. بو رقم تورمه‌سده‌ن‌ییلده‌ن ییلگه اوسوب بارادر. بو صنایعنینگ ترقیسی یالغوز انگلیز توقوما صنایعیگه ایمه‌س به‌لكی‌ده بوتون دنیانینگ عینی جنسده‌ن بولغان صنایعیگه بویوك ضربه بیردی؛ او آز بر زمان ایچیده شو جنسده‌ن چیت محصولاتینی یالغوز هندستان بازاریدان سیقوب چیقاریش بله‌نگنه قالماسدان قومشو مملكتله‌رده‌ده رقابتنی قازانماقغا باشلادی، بو كیتیشده هندستان صنایعینینگ پارلاق كیله‌جه‌گی بولغانیغه شبهه هه‌م قالمایدر.

هندستانلیله‌ر یورتله‌رنده هه‌ر جنسده‌ن انگلیز مونوپولیغا قارشو بولغانلقلارینی وه اوز احتیاجله‌رینی اوز مملكتله‌رنده تأمین امكانی حاصل بولغونچا بوتون دنیا متحصلله‌ریگه بازارلارینی آچیق توتوب اونله‌رنینگ رقابتنده‌ن فائده‌لانماق ایسته‌دیكله‌رینی آچیق سویله‌ب قسمأده كیچیروب اوتره‌درله‌ر. بو یوقاریدا آیتلغانلار مستملكه ساناالغان وه حقیقتأده مستملكه‌چیلك قانونی یورگزیلوب تورگه‌ن هندستاننینگ اقتصادی تورموشیده‌ن بر كورینش.

مستقل (؟) توركستانده ایسه ساویت روسیه‌سینینگ تعقیب ایتمه‌كده بولغان اقتصادی سیاستینی ساویت «نائب قرالی» زه‌له‌نیسكی وه باشقالارده‌ن سوره‌یلك. بو كشی ساویت اقتصادی سیاستی اساسله‌رنده‌ن بحث ایته‌ر ایكه‌ن «اورتا آسیا جمهوریتله‌ریمزنینگ ساویت اقتصادی قورولوشندا برنچی قاتارداغی وظیفه‌له‌ری، بزنی سرمایه‌دار مملكتله‌رنینگ تأثیرنده‌ن قوتقارادرغان خام مال جنسله‌رینی ترقی ایتدیرمه‌كدر!» دیر ایدی.

بو ایسه مستقل (؟) توركستاننینگ «خلاصكارله‌ری» تامانیدان

ئۇيغۇر ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

دا يەنە ايسكى چار زمانداغى وظيفەسندە قوللانيليشى ديمەك ايدى، توركستاندە محلى صنايعنڭ لزومندەن بحث ايتكەن مختار قازاغستان قوميسارى(!) قومموئيست اسماعيل سعد وقاص اوغليغە موسقوانڭ جوابينى بيريشگە مأمور بولغان تابولوف اسمندە بر بولغار بولشەويكى شونداى ديدر: «بز سوق‌الجيش (استراتەگيە) نقطۀ نظرينى‌دە كوزدەن اوزاق توتە آلمايمز. اطرافدەگى اولكەلەريمز مركز اوچون تماميلە تأمين ايتلگەن ايمەس. او ييرلەردە 1918-19 نچى ييللەردەگى حادثەلەرينڭ يعنى چيت قوتلەرنڭ قاريشووى بلەن مركزنڭ بو اولكەلەردەن ئەجرەلوب قاليشينڭ تكرارلانماق احتمالى يوق ايمەس. اونڭ اوچون بو (سوق الجيش) نقطەنڭ بزنڭ اقتصادى استقامتمزنى بيلگيلەشدە تأثيرى آز بولمەس!» ديدر.

ديمەك ايسكى روسيەدە بولغانى كەبى بوكونكى روسيەدە هەم توركستان‌دە قيلينادرغان بوتون ايشلەر، اونى حقيقى قورقوسز بر روس يورتى قيليش ذهنيتى بلەن كوريلەدر وە بوتون دقتلەر شو نقطەنڭ تأمينگە حصر ايتلگەن.

آزوب يازوب ياختا، ايپەك وە بونڭ كەبى مادەلەرنڭ منبعى وە بو جنس صنايعنڭ تكاملى اوچون لازم بوتون شرائط وە وسائطگە ايگە بولغان توركستان‌دە بر توقوما فابريقاسى ساليشغە قرار بيريلگەن ايكەن؛ بو فابريقا وجودگە كيلمەسدەن توروب، اونڭ اشچيلەر كوبچيليگينڭ روس بوليشينى تأمين چارەلەرى كوريلە باشلادى.

هندستان‌دەگى حادثاتدەن بحث ايتكەن آوروپا مطبوعاتى «اسير هندستانليلەر»دەن 400 ميڭ كشيلك بر اوردو بولغانينى بونگە مقابل‌دە حاكم انگليزلەردەن هندستان وە 60 مڭ گنە كشى بارلغينى يازوب اوتورەدرلەر.

عجبا «مستقل» توركستان جمهوريتلەرندە جدى مفهومدە يېرليلەردەن توزيلگەن ساويت عسكرى دستەلەرى بارمى ايكەن؟ اگر حقيقى مفهومدە بوندای بر قوت بولسە ايدى، غالاشچوكين بوتون قازاغستان (پارلامانى!)گە قارشو تورۇب: «....بو قرار-يگزنى كيچرمەك اوچون عسكرگز بارمى؟»(1) ديب هەم ماسقارا هەم تهديد ايتمەس ايدى.

مستملكە هندستاندەگى بوتون ادارەلەردە حتى تيمير يول وە پوستەلەرندە ايشلەيدرگەن مأمورلەرنگ كوپى هندستانليلەردر. عجبا «روسيە اسارتندەن قورتولغان» توركستاندە «خلاصكار-لار» بو مفهومدە نيمە قيلغانلار؟ ادارەلەرنى يېرليلەشديريش، يېرلى-لەرگە ياقنلاشديريش كەبى پەردەلەر آرقاسيدا يوروتوب كيلمەكدە بولغان اويونلەرنى بوتون دنيا اون اوچ يلدەنبرى ايشيتوب كو-روب كيلمەكدەدر. يېرليلەشديريش يېرندە بعضا اوز قابليتى آرقا-سيدا كيروب قالغان يېرليلەر هەم قوويلوب چيقاريلماقدادرلار. بونلەرنگ بارچاسندانداآرتغراق بزنگ نظرمزنى جلب ايتەدرگەن بر مسئلە سوڭ زمانلەردە باشلانوب بوتون هندستاندە دوام ايتمەكدە بولغان بر حادثەدر.

اوتگەن يېلنگ سوڭ كونلەرندە لاهور شهرندە توپلانغان هند ملى قونغرەسينگ هندستان اوچون ملى استقلال طلبيگە قارار بيريب هند ملى استقلال بايراغينى كوتەركەنلگى بوتون دنياگە معلومدر.

او زمان لاهور شهرندە يالغوز قونغرەدەگى 8000 مبعوث گنە ايمەس هندستاننگ هەر بر بورچەگندەن توپلانغان يوز ميڭلەرچە آدم بار ايدى. بو قدر بويوك بر انسان كتلەسى ييغيلوب هەر تورلى

(1) چوقاى اوغلى مصطفى بيكنگ „Chez les Soviets en Asie Centrale“ كتابچەسندەن.

www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

نمايشلەر قيلار ، هند استقلالى فكرينى قوتلايدرغان سوزلار سويلەنەر وە «ياشاسون هندستان استقلالى» ندالەرى كوكلەرگە كوتەريلەر ايكەن انگليز حكومت پوليسى بو حال قارشوسندا انتظامنى ساقلاش چارەلەريدەن چيتگە چيقماغان.

آورويا غازيتالارندا بو خابارنى اوقوركەن بوندەن اون ايكى ييل ايلگەرى مختاريت بايراغينى كوتەروب نمايشلەرگە اشتراك ايتگەن قورالسز معصوم خلقمزنڭ باشيغا «خلاصكار» قيزيل روس عسكر وە پوليسلەرينڭ كيتردىكلەرى قانلى فلاكتلەر غير اختيارى كوز اوگمزدە جانلانادر.

سوڭ زمانلەردە هندستان استقلالچيلارينڭ آتاقلى باشلوغى غاندى هندستان نائب قرالى لورد ايروينگە بر مكتوب يازوب اونىدە بر انگليز آرقالى يوبارغان. «محترم دوستم!» ديب باشلانغان بو يازونڭ تولە مضمونى لورد ايروين بلەن غاندىدان باشقا هيچ كيمگە بيلگيلى بولماسا هەم لوردنڭ مكتوبنى آلغاندان سوڭ «غاندىنڭ قانونغە رعايتسزلك وە قاريشيقلقلارغا سبب بوليشى محتمل بر تشبثگە قارار بيرگەنى اوچون تأسف ايتەمەن» دييشى او يازونڭ كورەش حركتينڭ باشلانيشى بولغانيغا اشارت ايتەدر. يازونڭ تولە مضمونى نيمە بولسا بولسون سوگرەدەن كوريلگەن حادثەلەر غاندىنڭ قطعى قارارينى بيروب ايشگە باشلاغانينى كورسەتەدر. او كيشى ، طرفدارلارندان كيچيك بر تودە بلەن هندستانڭ بويوك بر قسمينى كيزوب يولى اوستندە بولغان شهر وە قيشلاقلاردا مجادلە اساسلارينى تلقين وە پروپاغاندا قيلوب يوروب آخردا انگليز توز مونوپوليغا قارشو حركت ايتە باشلادى.

اسير هندستاندە باشلانغان «قانسز اوروش» حركتيگە قارشو انگليز حكومتينڭ آلديغى وضعيتنى كورير ايكەن توركستانمزدەگى «مستقل» جمهوريتلەر حياتندەگى حقيقى وضعيتنى كورسەتەدرگەن

حادثه‌له‌رده‌ن بعضیله‌رینی کوزده‌ن کیچیرمه‌سده‌ن اوته آلمایمز. بوکون تورکستان استقلالچیسینگ یورتنده هیچ بر جنسده‌ن ایش کوریش حتی عادی حیاتینی کیچیره بیلیش امکانینگ یوقلیغینی، یوزله‌ر میگله‌رچه منورله‌رنگ یالغوز ملتچی بولغانلاری شبهه قیلنغانی اوچونگنه روسیه‌نگ تورلی بورچه‌که‌له‌رنده حتی سبیریانگ موزلی اولدیریچی، یبرله‌رنده سورکون یوریشله‌رینی بر طرفده قالدیروب «انقلابچی شرق» عالمیگه اورنه‌ك بولیشی ادعا ایتلگه‌ن «مستقل» اورتا آسیا جمهوریتله‌رینگ قوموئیست قومیسارلاری سرگذشتله‌یگه بر آز کوز سالایلق. حقیقی استقلال حتی مختاریت سوز وه فکرنده‌ن هیچ بر اثر هه‌م یوق، یالغوز موسقوالی یولداشلارینگ یورتنده خلقنی بوغوب اولدیریچی بر سیاست یوریتمه‌کده بولغانلا-رینی کوروب اونگه اعتراض وه بر آزگنه بولسادا انسانچه معامله طلب ایتگه‌ن مختار(؟) قازاغستان ساویت جمهوریتینگ قومیساری اسماعیل سعد وقاص اوغلی بو گوناهی اوچون موسقواغا سورگون ایتلوب او یبرده تضیقله‌ر آستیدا توتیلوب آخردا «ملتمنگ حقی دیب ایتدیگم دعوامده‌ن قایتدم، توبه قیلدم» دیدیریلدی. او وه اونگ فکریگه طرفدارلق کورسه‌تگه‌ن قازاق قوموئیستله‌ری بوکون ایشله‌رگه یاقین هه‌م قویلمایدرلار.

فرقه‌نگ بر ناراربنی اجرا ایتیش گوناهی بله‌ن بر توده روس مهاجریگه ضرر کیترگه‌نی اویله‌نگه‌ن سیگیزبایف که‌بی بر قومیسار ییلله‌رچه یورتیگه کیره آلماسدان سودره‌لوب یوره‌در. زه‌له-نیسکی، «مستقل» اوزبیکستانده روسیه‌لی یولداشلارینگ اوتوب کیتگه‌ن درجه‌ده ملتچیلك ایتیشله‌ریگه اعتراض ایتگه‌ن معارف قومیساری انعام اوغلی‌نی ایرته‌سی کون یبرنده‌ن بوشاتوب سورخان دریا که‌بی بر بورچه‌گگه یوباروب آغزینی هه‌م تیکوب قویدی.

یه‌نه زه‌له‌نیسکی یورتنده یوریتیلمه‌کده بولغان اولدیریچی سیا-

ئەۋلاد گۆرۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

ستگه ناراضیلق بیلدیرگەن قومیسار حدیر علیفنی موسقواگه سور-گون ایتوب او یرده اوزینی اولدیریشگه مجبور ایتدی.

سوڭ زمانلەرده کون کوندەن شدتنی آرتیرماقدا بولغان قهر سیاستیگه چیدەی آلماسدان اعتراض ایتگەن یادکار صادق اوغلی اسملی بر یاش قوموٸیست فرقەدەن هەیدەلدی ، دیمەك تام سیاسی حقوقلاردان «رزاد ایتلدی». بوندەی حادثەلەر یوزلەر وە میڭلەرچە. بو جزالەرنیڭ هەممەسی یالغوز ناراضیلق بیلدیریش اوچون گنه. بر استقلال وە مختاریت طلبلەرینی بیلدیرگەن اون میڭلەرچە ، یوز یوز میڭلەرچە تورکستانلیلەر وحشیانه صورتده اولدیریلدیلەر. مەنه «مستقل» تورکستانیڭ حالی بوندەن عبارت ایکەن اسیر هندستاننك ملتچیسی ، استقلالچیسی قولندا بایراغی تیلنده ملی قونغرەسینیڭ قاراری بوتون مملکتنی کیزوب آچیقدان آچیق پروغرامنی ایضاح ایتوب یورەدر.

«اسیر هندستان»دە انگلیز نائب قرالی هندستان استقلالچی-لارینیڭ رئیسینیڭ اولتیماتومینی آلغاندا تأسفنی سویلەر ایکەن قیزیل روس نائب قراللاری تورکستانده واهمە بلەن تخمین ایتدیکلەری بر توشونچە یوزەسیدەن یرلی قوموٸیستلەرنیڭ «باشینی ایزمەك» ، «وجودینی یوقاتماق» اوچون ییتەرلك قوتلەرینیڭ بارلغی تهدیدی بلەن قارشولایدرلار.

بوده اسیرلکده اورنەك بولادرغان اولکەلەردەن بری بلەن «بوتون شرق دنیاسیگه اورنەك بولیشی» سویلەنیب کیلمەکده بولغان «مستقل» جمهوریتلەر وضعیتی آراسنداگی فرقنی کورسەتەدرگەن مثاللار تویلامیدان کیچیك بر نمونه. تیمور اوغلی.

باشقارما: بو مقالەمز تیزیلوب بیتکەندەن سوڭ غاندی‌نیڭ حبس ایتیلگەنی خبری کیلدی. هندستانیڭ هر طرفده انگلیز حاکمیتیگه

قارشو قاتلی حرکتلەر یوزەگە چیقدی، حتی پشاور شهرینگ قولدان قولغا اوتکەنی خبر بیریلدی. بونگلە هندستان ملیحرکتی یەگی بر دورەسیگە کیرگەن بولدی. مجموعەمزنگ کیلەچەك سانیدا شرق وە عمومیتلە جهان سیاستی میداندە کەتتە اهمیتگە ایگە بولغان بو حرکتنگ کیتشی بلەن اوقوچیلەرمزنی تولوق صورتدەتانشتورەمز.

«تورك ـــ سیب»

بەرلین ـــ مارت باشی.

سوڭ وقتلەر بەرلیننگ بویوك سینامالاریدا موسقوادەگی «ووستوق ـ کینو» محصولاتی بولغان «تورك ـ سیب» کورسەتیلمەکدە در. بو مناسبتلە سوڭ هافتالار کوب غازیتا وە کوب آغیزلار شو «تورك ـ سیب»دەن بحث ایتەدرلەر. «تورك ـ سیب»، پروژەسی چار زمانیدا توزیلگەن تورکستان ـــ سیبیریا تیمیر یولینگ (1) قاندای اقتصادی وە مدنی مقصدلەر اوستیگە یاساللاقدا بولغانینی آوروپالیلارغە «موسقوا کوزلگی»دەن کورسەتیش اوچون مخصوص بویورتریلگەن وە آتاقلی رەژیسور ویقتور تورین تامانیدان ماهرانە حاضرلانغان بر فیلمدر.

بەرلین غازیتالاری بو فیلم توغریسیدە اوزون مقالەلەر نشر ایتوب نتیجەدە، «تورك ـ سیب»نگ صنعتکارانە توزیلمش مکمل بر پروپاغاندا فیلمی بولغانلغی فکری اطرافیدە توپلاندیلار. «تورك ـ

(1) بو یولنگ پروژەسی «یدی سو تیمیر یولی» اسمی آستیدا چار زمانیدە توزیلگەن وە انقلابدان ایلگەری بو چزیق آریس استاسیونیدەن پیشپەك شهری یاقینیغاچا سالنغان ایدی. ساویت حکومتی ایسە 1927 ییلندە بو یولنی شمالگە تامان اوزایترماقچی بولدی وە 1927 ییل 18 مایدا بورونغی «یدی سو تیمیر یولی» اسمینی «تورکستان ـ سیبیریا» (قیسقارتوب «تورك ـ سیب») آتالسین دیب قارار بیردی. بو یولنگ، «آریس» استاسیونیدەن سیبیریادەگی «نووو ـ سیبیرسك» (بورونغی «نووو ـ نیقالایفسك») شهریگەچە، اوزونلیغی 2.558 کیلومەتر در.

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

سیب » کورسه‌تیلیر ایکه‌ن ره‌ژیسور ویقتور تورین‌نگ اوزی‌دا به‌رلین‌گه کیلوب چیقدی. محترم صنعتکارنگ نیمه مقصد بله‌ن به‌رلیننی تشریف بویورگه‌نلگی بر نیچه کون کیین به‌رلین غازیتالاریدا یازیلغان خابارلاردان آچیق آڭلاشیلدی:

قاپیتالیست آوروپالیلارنگ زینه‌تلی سالونلارینی هه‌ر دائم سوکه‌درگه‌ن وه بو سالونلارغه آیاق باسغان تبعه‌له‌رینی اوتکور جزالار بله‌ن قینایدرغان ساویت حکومتی به‌رلین‌نگ «قایزه‌رخوف» کبی یالتراقلی کبار سالونیدا شکرله‌مه‌له‌ر بله‌ن بر چای ضیافتی ترتیب ایتمش. بو ضیافتگه قولی قاداقلی آلمان ایشچیله‌ری ایمه‌س، سیاسی وه اقتصادی دائره‌له‌رده تأثیر اجرا قیلادرغان «کبار» آلمانلار دعوت قیلنمشلاردر.

ساویت حکومتینگ بیلگیلی بر مقصد بله‌ن ترتیب ایتدیگی بو شکرله‌مه‌لی ضیافت کیچه‌سیده صنعتکار ویقتور تورین تورکسیب فیلمینی کوب آغیرلقلار آرقاسیدا یوزه‌گه چیقارغانیدان وه تورکستان-سبیریا تیمیر یولینگ حسابسز اقتصادی وه مدنی فائده‌له‌ریده‌ن تیرله‌ب پیشیب سویله‌مشدر.

ضیافتنگ غایت کوڭللی وه کیفلی اوتگه‌نی وه صنعتکار ویقتور تورین سوزله‌رینگ بوتون دعوتلیله‌ر تاماییدان اوزون آلقیشلانغانی ایرته‌سی کونگی به‌رلین غازیتالاریدان بر نیچه‌سیده قیسقاچا یازیلوب اوتدی.

موسقوالیلار تورکستان-سبیریا تیمیر یولینگ ساناقسز اقتصادی مدنی فائده‌له‌رینی سوزگه اوستا بر فرقه اورتاقلارینگ آغزیدان ایشیتدیره آلماسلارمیدی؟ دیگه‌ن بر سوراق آینوقسا تورکستانده‌گی ییرلی قوممونیستله‌رده‌ن بعضیله‌رینگ باشلاریغا کیله بیلیر. بونگ قیسقاچا جاوابی:

ـــ البته ايشيتديره آلورلار ايدى. فقط اصل مقصد ايشيتديرمه‌كده‌ن زياده قانديرماق بولغان...

ساويت سياسيونله‌رى آلمانلارنگ صنعت وه صنعتكارلارغا بولغان محبتله‌ريده‌ن سياسى مقصدله‌رى اوچون لازمنچه فائده لانماقچى بولغانلار. اونگچون توركستان-سبيريا تيمير يولينگ اقتصادى-مدنى يوتوقله‌رينى بر قوممونيستنگ آغزندان ايمه‌س بر صنعتكارنك آغزيندان سويله‌توب آلمان افكار عامه‌سينى قازانماقچى بولغانلار. بونگله ساويت حكومتينك بر تالاى چقيم قيلوب «تورك-سيب» فيلمى ياساشغا احتياج سيزگه‌نلگى، شكرله‌مه‌لى ضيافتله‌ر ترتيب ايتيشينك سببله‌رى بوه يالتراوقلى سالوندا بر صنعتكارنى اوز ايسته‌گه‌نيچه سه‌يره‌تيشينك سرله‌رى آرتق هه‌ر كيمگه آچيق آگلا-سيلسا كيره‌ك. ايمدى بر آز «تورك-سيب»نگ ايچ يوزينى تيكشيره‌يلك: چار روسيه‌سينك هه‌ر جهتده‌ن وارثى بولغان روس قوممونيستله‌رى وه بوكونگى ساويت حكومتى هه‌ر تورلى يوللار بله‌ن بز توركستانليله‌رنى اوز اوزينى اداره قيليشدان عاجز وه ابتدائى (primitiv) بر خلق شكليده تانيتماقچى بولادرلار. يورتيمز توركستانى‌ده عموميتله بويوك بر چولدان عبارت فقط طبيعتنگ بوتون بايلقلاريغا ايگه بر اولگه حاليدا تصوير ايتوب بو اولكه‌نگ يالغوز روسله‌ر سايه‌سيده يوكسه‌له‌جه‌گينى آوروپاليلارغا آگلاتيشغا اورينه‌درله‌ر. «تورك-سيب» روسله‌رنگ شو كوره‌كده تورمه‌يدرگه‌ن بوش دعوالارينى اثبات ايتيشگه خدمت قيلماق اوچون توزيلگه‌ن وه ساويت حكومتيگه كوبگنه پولگه مال بولغان بر فيلمدر. «تورك-سيب» كورسه‌تيلير ايكه‌ن بو فيلم اوچون مخصوص بسته‌له‌نگه‌ن گوزه‌ل وه ياقيملى موسيقى پارچاسى بر توده چالغيچيلار تاماميدان فاصله‌سز چالينوب توره‌دى.

ئه‌له‌كتريق چراقلارى اوچريلگه‌نده‌ن سوڭ «تورك-سيب»،

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

گوزەل موسیقی طنتلەری ایچیدە کەتتە حریفلەر بلەن یازیلغان شو جملە ایلە باشلانادر: «طبیعتنگ بوتون بایلقلاریغا ایگە بولغان تورکستان، عصرلەر بویوتچە اوخلاماقدا بولغان ابتدائی (primitiv) بر اولکەدر...» وە آرقادان بر آوولغا توپلانوب راحت-زاحت خوروللاب اوخلاماقدا بولغان بر تودە انسان وە هجرا بورچە کلەردە مودرەب تسبیح ،اوآگوروب تورگەن بر تودە آلهی چاللار کورسەتیلەدر.

«یامغورسزلق، سوسزلق وە قورغاقلق واهمەلی صورتدە تصویر قیلنادر... غەللە ایکینلەرینی سوغارغاندا پاختا ایکینلەرینگ قوروب قالغانلغی کورگەزیلمەکلە بو ایکی تورلو ایکیننی بو «ابتدائی = primitiv» اولکەدە موازی یتوشدیریش ممکن بولماغانلغی ادعا ایتیلەدر. بو حال تورکستانینگ ایگ قورقونچ فاجعەسی ایمش.

تورلو سفسطە وە تورلو کورونوشلەر بلەن تورکستاندە یالغوز پاختا ایکیشنگ دهقانلار اوچون فائدەلی بولغانلیغینی اثبات قیلماقغە تریشیلەدر.»

«تورکستاندە خیالی بر قورغانلق تصویر قیلنادر. دهقانلار سو آزلغیدان یالغوز غەللە ایکنینی گنە سوغارا بیلەدرلەر. پاختا ایکینلەری سو یتمەگەنلگیدەن قوروب نالادر وە موسقوانگ توقوما فابریقالاری پاختاسزلقدان ایشلە آلمای بارچا ماشینالار توروب قالادرلار» «چوللارداگی قوم بورانلاری وە کروانلارنگ تویە هەم ماللاری بلەن برابر قورقونچ بورانلاردا فجیع صورتدە محو بولوب کیتیشلەری وە تورکستاندە اوتونی قاداقلاب ساتیش کەبی آوروپالیلارنی حیرتلەر ایچیدە قالدیروچی منظرەلەر کورسەتیلگەندەن سونگ سبیریادا توپلانوب قالغان چیکسز غەللەلەر وە چیگەرەسز اورمانلار قاتار قاتار کوز آلدگزدان اوتقوزیلادر. شونگە اوخشاش بر تالای هیجانلی کورنیشلەردەن کیین:

«توركستانگه غەللە كتير! شو بيچاره «ابتدائی» خلقغه ياردەم قيل! «تورك‌سيب»نی شاشيلنچ بلەن بتيرده اورتا آسياغا غەللە كتير!...» كەبی آرقا‌ـ‌آرتاغا اولەشگەن بر كوب خطابلار كيلەدر.
«بولوتلەر آراسندان بر آيروپلان كورينەدر. ايچنده صحرائی اولچەوچی مهندسلەر...
بويوك آفتاموبيل وه تراقتورلار...»

مهندسلەر وه تراقتورچيلار ايچيده چيقيق يوزلی، اوزون بويلی وه بوغدای رەنگلی يرليلەر هەم كورينەدرلەر. ايشچيلەردەن كوپينگ يرليلەردەن بولغانلغی بعضی كورونوشلەر بلەن سيزەرلك درجەده بيلگيلك قيلنغان...

آوروپاليلارغه ياخشی كورونيش اوچون يرلی تيمير يول ايشچيلەری آراسيدا سوادسزلق بلەن كورەشيش جوده اوستالق بلەن كورسەتيلەدر. ايشچيلەرنگ قوللاريده گی توركچه غازيتالار وه اولەرنگ ساغدان سولغا تامان يازيشلاری...

بو فيلم يريك حريفلەر بلەن يازيلغان، «تورك‌سيب» 1930 يلی ياسالوب بيتەجەك» جملەسی بلەن نهايت بولادر.

ساويت حكومتينگ بر تالای چقيم قيلوب شاشيلنچ بلەن «تورك‌سيب» فيلمينی حاضرلاماقدان باشليچه مقصدلەری شودر:

1 — چار روسيەسينگ وصيتنی يريگه يتكوروب توركستانی استثمار قيلماقدا بولغانی غربی آوروپاده گی اورتاقلاريدان وه عموميتله دنيا افكار عامەسيدان ياشرين توتمه كدر.

2 — توركستان سبيريا تيمير يولينگ «ابتدائی» توركستانليلەرگه سبيريادان مدنيت (؟)، غەللە وه اوتون كتيرەجەگينی ادعا ايتمه كدر؛

3 — توركستانگ مدنی‌ـ‌اقتصادی يوكسەليشيده روسلەرنگ رولينی كورسەتمەك يعنی روسلەرنگ مدنيت كيتروچی (Kultur-

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

(träger بولغانلارينى آوروپاليلارغا آڭلاتوب اوزلەرينى آلقيشلا-تماقدر!...

4 — توركستان-سيبريا تيمير يولينڭ توركستانليلەردەن مدنى ايشلەرگە ياراوچى ايشچيلەر (پرولەتارلار) يتوشديرەجەك بر ايش-خانە بولغانىنى كورسەتوب آوروپاليلارنڭ كوزلەرينى بوياماقچيدر (1)

توركستانليلەر پاختا ايكمەسەلەر موسقوا فابريقالارينڭ ايشلە-مەى توختاب قالادرغانلغى «تورك-سيب»دە هەم آچيقدان آچيق اعتراف قيلنغاندر...

ساويت حكومتينڭ توركستانى يالغوز پاختا يتوشديرەدرگەن بر اولكە حاليغا آيلاتريش اوچون اورينوب ياتقانليغى، سوڭ درجە احتياط بلەن يەسەلگەن «تورك-سيب»دە هەم آچيق سيزيلوب تورەدر.

موسقوا حكومتى توركستان-سيبريا تيمير يولينى شاشيلنچ بلەن بتيريشگە بار كوچى بلەن اورينوب ياتادر؛ چونكە بو يول تور-كستانڭ مركزدەن اوزاقلاشغان بورچەكلەرينى عسكرى وە اقتصادى تاماندان موسقواغا باغلاياجاقدر.

موسقوا «تورك-سيب»نڭ شو ييل ايچيدە ياسالوب بتيشينى بويورەدر؛ چونكە بو يول ساويت حكومتينڭ توركستاندە تطبيق ايتمەكدە بولغان فاحش مهاجرت سياستى اوچون غايت مهم رول اويناياجاقدر.

تاشكەند-اورنبورغ تيمير يولى سالينار ايكەن چار حكومتى

---

(1) توركستان - سيبريا تيمير يوليدا ايشلەمەك اوچون بر وقت ييرليلەردەن هەم بلەرمەن وە ايشچيلەر قابول قيلنغان ايديلەر. بونلەر بوتون ايشچيلەرنڭ يوزدەن يگرمەسينى گنە تشكيل ايتەر ايديلەر («ياش توركستان» سان 3-4 بيت 49). ساويت حكومتى شو آزغنە مقدار ييرليلەرنى ايشگە آلو بلەن هەم توركستان ييرلى قوممونيستلەرينى وقتنچە آووتقان بولدى هەمدە «تورك - سيب» فيلمينى يەسەب ييرليلەردەن مدنى ايشلەرگە ياراوچى پرولەتارلار يتوشديرمەكدە بولغانىنى دنياگە اعلان قيلغان بولدى. ساويت روسيەسى آرتق تلەگيگە يتوب آلغانى اوچون ييرليلەر هەر تورلى بهانەلەر بلەن ايشدەن بوشاتيلماقدادرلار.

تيمير يول اوزونيچه ، هەر ايكى ياغدان ايشكه يارارلق يىرلەرنى توركستانلىلەر قوليدان تارتوب آلغان وە روسيەدەن كتيريلگەن روس قاراوولّلارى (غاوچيلارى)غه بولوب بيرگەن ايدى.

ساويت حكومتىدە توركستان-سبيريا تيمير يولى اطرافندەگى گوزەل دالالارمزنى وە منبت يىرلەرمزنى خلقمزنڭ قوليدان آلوب زراعتدەن هيچ بر نەرسە آڭلامايدرغان روس موژيقى وە روس پرولەتارلارىغا «سيلەو» قيلماقچى بولادر...

ياش توركستانلى.

انگلتەرە ــ مصر

(اوز مخبرمزدەن)

لوندون ، ماى باشى.

انگلتەرە-مصر مذاكراتينڭ اوزونگنه بر تاريخى بار. اگر ياڭلمازساق انگليز-مصر نمايندەلەرى بونيگله تورتنچى كرە توپلانوب مصر استقلالى يولندە بولغان جانجاللى نقطەلەرنى حل اوچون كيليشيش يولينى آختاروب اوتورەدرلەر. بوكون ايكى آيدەنبرى مذاكرەدە بولوب تورگەن سوڭغى قونفرانسنڭ نتيجەسى حقندە ايمديدەن اوندەى ياخود بوندەى ديب بر نەرسە سويلەش جودە قيين. هەر ايكى طرف منفعتينڭ قارشو قارشوغا بولغانى ، بوكونگى قونفرانسنڭدە بوتون جانجاللى مسئلەلەرنى ، هەر ايكى ياقنى راضى ايتەرلك بر شكلدە حل ايتە آليشى اميدينىدە اوزاقلاشديروب اوتورەدر. بز بو يىردە اوقوچيلارمزنى قيسقاچاغنه بولسا هەم مصر-انگليز جانجالينڭ نيگيزلەرى بلەن تانيشتروب كيتمه كچى بولامز. دنيا اوروشندەن كيين انگلتەرە بعضى حقلەرنى اوز قوليدا ساقلاب قاليش شرطى بلەن مصر استقلالينى تانيدى. بو شرطلەر ايسه

ئەۋلاد كۇتۇپخانىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

مصر استقلالینی تحدید ایته‌رلك ماهیتده ایدیله‌ر. بوئله‌ر ایسه سوڭره‌ده‌ن 1922 ییلی قویده‌گی تورت ماده حالندا فورموله ایتیلدی:

1 — انگلته‌ره سویش قانالندان کیچوب ایمپه‌ریوم مرکزینی قولوئیلاری بله‌ن باغلایدرغان یول اوستنده‌گی حربی ساقچیلق حقینی ساقلاب قالاجاقدی.

2 — مصرده‌گی اجنبی وه اقلیتله‌ر حقینی انگلته‌ره مدافعه ایته‌جه‌کدی.

3 — سوداننیڭ أداره تفتیشی انگلته‌ره‌گه قالاجاقدی.

4 — انگلته‌ره مصرنی یات کوچله‌رده‌ن قورویاجاقدی.

بو مسئله‌له‌ر حقیده مذاکرات اوچون او زمانگی مصر حکومتینیڭ رئیسی وه ملیتچی «وافد» فرقه‌سینیڭ لیده‌ری مرحوم سعد زغلول پاشا 1924 نچی ییلی لوندونغه چاقیریلغان ایدی. او زمان برنچی دفعه ایش باشیغا کیلگه‌ن انگلیز ایشچی حکومتی، گذشتده بولوئوب، اشغال ره‌ژیمینی یوقاتیش وه مصر بله‌ن عسکری اتفاق معاهده‌سی قیلیشغا راضیلق بیلدیرگه‌ن ایدی. فقط بریتانیا ایمپه‌ریومی مدافعه شوراسی اعتراض ایتکه‌نلیگیده‌ن بو معاهده پروژه‌سی وجودگه کیلمه‌دی. 1929 نچی ییلی انگلته‌ره قایتادان مصر بله‌ن مذاکره‌گه کیریشه‌در. بو دفعه 1924 نچی ییلی گذشتله‌ری حقنده سویله‌ش امکانی هه‌م یوق ایدی. شوندای بولسا هه‌م انگلته‌ره: 1) مصرنڭ ایچکی عسکری منطقه‌له‌رنده بولغان عسکرله‌رینی سویش قانالی ساحلیگه چیکیشکه؛ 2) مصرده‌گی اقلیتله‌رنڭ مدافعه‌سی حقنده‌ن حتی مصر حکومتی پولیس تشکیلاتنی، محکمه‌له‌رینی هه‌م مالیه‌سینی اصلاح ایتدیگی تقدیرده عمومیتله قاپیتولاسیونلاردان کیچیشکه؛ 3) سودان مسئله‌سنده‌ده انگلیز-مصرده‌ن قاریشیق بر اداره توریشغا راضی بولغانینی بیلدیرگه‌ن ایدی. بوننڭ اوستیگه سوغیش چیقوب قالغاندا هه‌ر طرفنڭ بربریگه یاردام ایتیش مفهومنده بر حربی

اتفاق نظريه‌سى برده مصرنڭ جمعيت اقوامگه كيريشگه انگليز-له‌رنڭ ياردام ايتيشى سويله‌نگه‌ن ايدى. مصر افكار عامه‌سى بو شرائطنى قابول ايتيشده‌ن باش تارتدى. بوكون مصر وه انگليز حكومتله‌رى نماينده‌له‌رى طرفدن يورتيلمه‌كده بولغان مذاكرات هه‌م يوقاريده ديلگه‌ن مشئوم تورت ماده‌ده‌ن باشلادى.

بوكونگى مصر حكومتينڭ باشندا مرحوم زغلول پاشانڭ اورنيگه مصرنڭ «وافد» فرقه‌سى ليده‌رى بولغان نحاس پاشا توره‌در. انگليز ايشچى حكومتى ايسه بوكون 1924 نچى ييلى قيلغان گذشتله‌رى يانيغا هه‌م بارا آلمايدر.

فلسطين‌ده‌گى عرب-يهوديله‌رنڭ قانلى توقناشمالارينى وه هندستانده‌گى تولقونلارنى انگلته‌ره‌ده‌گى ايشچى حكومتى دوشما-نلارى، انگليز شرق سياستينڭ ضعيفله‌نديريلگه‌نى نتيجه‌سى ديب كورسه‌ته‌درله‌ر. ايشچى حكومتى‌نڭ اوزى هه‌م مصرگه قارشو گذشتده بولونماقلا هندستاننڭ طلبينى آرتديريشغا سبب بولونور ديب اويلايدرغان كورينه‌در. بوكونگى ماقدونالد حكومتينڭ مصرده انگليز «سياستينڭ اعتبارينى» ساقلاش يولنده‌گى تريشو-بونده‌ن چيقسا كيره‌ك.

بز 1924 نچى ييل گذشتله‌رى حقنده سوز هه‌م بولا آلماس ديدك. خصوصيله انگلته‌ره حكومتى سويش قانالينى ساقلاش حقنده‌ن كيچه آلماغانى كه‌بى سوداننڭ تماميله مصر اداره‌سيگه بيريليشيگه هه‌م كونه آلمايدرغانينى سويله‌ب توره‌در. نحاس پاشا اوزى هه‌م انگليزله‌رنڭ مصر تويراغندان بوتونله‌ى چيقوب كيتيشنى طلب ايته‌لمه‌ى توره‌در. اونڭ بوكونگى طلبى انگليزله‌رنڭ مصرده‌گى اقليتله‌ر وه اجنبيله‌ر مسئله‌سنده بولغان حقله‌رنده‌ن، عموميتله قاپيتو-لاسيونلاردان كيچيشله‌ريدر. سويش قانالى مسئله‌سنده ايسه نحاس پاشا يالغوز انگليز عسكرله‌رينڭ مصر تويراقلارندان آلينوب فقط

ئەۋلاد گورۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

قانالنىڭ غربى ساحلنده‌گنه قالوويگه راضى بولوب اوتوره‌در. سودان حقنده‌ده او بو اولكه‌نىڭ اداره‌سنده مصرنىڭ انگلته‌ره بله‌ن تەڭ حقوقده بوليشينى وه مصر مأمور هه‌م عسكرله‌رىنىڭ سودانگه درحال كيريشينى طلب ايته‌در. بو سطرله‌ر يازيلاركه‌ن انگليز وه مصر مذاكره‌له‌رى دوام ايتوب توره‌در. هه‌ر ايكى طرفده اوز نقطهٔ نظرله‌رنده قاتتغ توره‌در. بز ايمديلك يالغوز مصر ملى طلبله‌رىنىڭ موفقيتله‌ر بله‌ن نتيجه‌له‌نيشى اوچون صميمى تمنيله‌رمزنى گنه سويلى آلامز.

ميرسعيد.

توركستان‌ده‌ن مكتوبله‌ر

I

محترم «ياش توركستان» باشقارماسيغا

.... توركستان ملى آزادلغى يوليدا ايشله‌مه‌كده بولغان ملى استقلالچيلارمزنىڭ «ياش توركستان» مجموعه‌سنى چيقاريشغا موفق بولغانلارينى وه توركستان استقلالينى آچيقدان آچيق طلب قيليشلا-رينى يورتده‌ن فرار ايتكه‌ن ياشلار آلقيشلايدرلار. بو توغريده‌گى شادلقلارمزنى ملى استقلال يوليدا خدمت قيلغوچى يورتداش آغالار-مزغا بيلديره‌مه‌ن...

توركستانده‌ن قاچوب چيقغان صديق اوغلى على جان،

باشقارمادان: آوروپادا تحصيل مقصدى بله‌ن ياقيندا توركستا-نده‌ن قاچوب چيقغان ياشلاردان صديق اوغلى على جان ناملى بر ياش وطنداشمز باشقارمامزغا بر كوب يازولار يوباره‌در. بولارده‌ن ايمديلك «اوزبيكستانده قولخوز سياستى»گه عائد قسمينى باسامز.

اوزبیکستانده قولخوز سیاستی .

اوزبیکستان خوجالیغینینگ کیینگی ایکی ییلده‌گی احوالا-
تیدان فقط گنه بر ماده‌سی اوستیده توختاب اوته‌مه‌ن ، اول هه‌م بولسا
قولله‌قتیفلاشدیریش مسئله‌سیدر.

حاضرگی چاغدا قولخوزلاشدیریش ایشی اوزبیکستانده
شاشقین یول بله‌ن آلوب باریلماقدادر.

اوزبیکستان ییر ایشله‌ری قومیساریاتی بو توغریده اورتا آسیا
بیوروسینینگ تاپشیرغان رهبرله‌رینی ایشله‌تمه‌کده‌در. حاضرگی وقتده
اوزبیکستانینگ بر بوخارا دائره‌سی (اوقروغ)ده 30 دانه ایکینچیلک
قولخوزی ، 20 دانه چارواداریق قولخوزی توزیلوب هه‌ر 8 قولخوز
اوستیگه بر نفر آغرانوم رهبر بیلگیله‌نگه‌ن. آغرانوملارنینگ بارچا-
سی روسله‌ردر وه اوزبیکچه‌نی بیلمه‌یدرله‌ر.

بو یول تشکیل قیلنغان قولخوزلارنینگ اعضالاریدان کوپی ییرلی
خلقدان بولمای چیتده‌ن کیلگه‌ن ییرسز روس ، ئه‌رمه‌نی وه آفغانلار
بولوب اوزبیکله‌رده‌ن آزدر.

محلی اداره‌له‌ر بو قولخوزلارنی کوزگه کورونه‌رلك نمونه
قیلماق اوچون یوز فائض کوچنی صرف قیلوب بونله‌رگه‌متخصصله‌ر
بیلگیله‌ب ایشله‌تمه‌کده‌در. شوندای بولسا هه‌م قولخوز اعضالاری
اوز خوجالیغیدیك کوگل بله‌ن ایشله‌مه‌سده‌ن ساوق قانلیلق بله‌ن
ایشله‌یدرله‌ر. بوله‌ر آلغان حاصلاتینگ اوزله‌رنیکی بولماسلیغینی وه
اوز حاصلاتلاریدان فائده‌له‌نه آلماسلقلارینی توشونه‌درله‌ر.

سونگغی ییلده قولخوزلار خصوصی دهقاننینگ آلا بیله‌درگه‌ن
محصولاتینگ یارمیسینی هه‌م اوندیره آلماغانلار.

بو نیمه‌نی کورسه‌ته‌در ؟

قولخوزنینگ فائده‌سزلغینی وه قولخوزغه دهقاننینگ کوگلسز-

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

لگینی هه‌مده قولخوزنگ دهقان عامه‌سیغه ضررده‌ن باشقا نه‌رسه کیترمه‌گه‌نلگینی کورسه‌ته‌در.

مثال اوچون آلساق بوخارا اوقروغی (دائره‌سی) شافرکان رایونیدا اوزبیکله‌رده‌ن آخونبابایف اسمیگه آچیلغان بر قولخوز بار. بونده 8 نفر اعضا بولوب روزغارلاری یامان حالدادر. یازدا پاختا ایکیب قیشده بوغدای اورنیگه چگیت ییشگه مجبور قالادرلار. بونله‌رنگ بارچاسی هه‌م قولخوزدان بیزار بولسالاردا مجبوری روشده ایشله‌یدرله‌ر. هیچ بری کوگل بله‌ن ایشله‌مه‌یدر. بو بیچاره اوزبیك دهقانلار کیم اوچون تیر توکه‌درله‌ر؟ ییل بویی ایشله‌ب آلغان حاصلاتیدان اوزی فائده کوره آلمایدر. اوزبیکستان دهقانلاری ییلده‌ن ییلگه پاختا اورنیگه بوغدای ایکیش آرزوسنده بولوب یوره‌درله‌ر. بونگه حکومت اداره‌له‌ری رخصت بیرمه‌سده‌ن توسقونلق قیلادرلار. مثال اوچون بوخارا اوقروغیدا ییرله‌ریگه بوغدای ایکگه‌ن دهقانلارنی بوغداینی بوزوب اورنیگه پاختا ایکیشگه مجبور قیلغانلارینی کیتره‌مه‌ن.

دهقان بولوب اوز ییریگه اوزی ایسته‌گه‌ن ایکیننی ایکه آلماسا، اوز محنتیده‌ن فائده کوره آلماسا هه‌مده اوزی ایکگه‌ن پاختاسنی ایکی قوللاب حکومت زاوتیگه (فابریقا) بازار نرخیده‌ن که‌مگه ساتوب قوللاریدا قوروق آقچا بله‌ن قالوب بوغداینگ قاییردان کیلیشینی کوتیشگه مجبور قالسالار... بوله‌رنگ بارچاسیگه اوزبیکستان دهقانلارینگ شوری دیمه‌ی نیمه دیمز؟... بو توغریده دهقان کیمگه داد دیسین وه کیمده‌ن شکایت ایتسین؟ اوزبیکله‌ر اوستیده زورلق قیلوب اوتورگه‌ن حکومتدارله‌ر وه بو ایشله‌رنی قیلوب اوزبیکله‌رنگ قولیدان ئه‌کمه‌گینی آلغانلار شول روسله‌ر ایمه‌سمی؟ اونله‌ر اوزبیکله‌رنگ آه وه فغانینی ایشیته‌رله‌رمی؟ البته ایشیتمه‌سله‌ر. اوزبیکستانده‌ن بوغدای ایکنینی یوقاتوب اورنیگه

پاخته ساحه‌سینی کینگه‌یتریب یېرلی خلقنی بوغدایغا محتاج قیلوب
قویغانیغا اوخشاش اوزبیکستاننی أت ، یاغ...ده‌ن محروم قیلوب
یالغوز روسیه اوچون خام مال حاضرلاییدرغان بر اولکه حالیغه
ئه‌یله‌نترمه‌کچیله‌ر.

بونگه اوزبیکله‌ر ایچیده‌ن چیققان یولداشبای آخونباباییف
ئه‌که‌دیك له‌به‌یچی کشیله‌ر حمیت قیلسونلارمی؟ یوق. اوله‌ر تیریك
قویغا اوخشاب کوزله‌رینی که‌ته آچوب اوتوره‌درله‌ر.

مه‌نه اوزبیکستان اقتصادی وضعیته‌دن قیسقاغنه بر خابار.

اوزبیکستان دهقانلاری اوز کوچله‌ریده‌ن فائده کوره
آلمایدرلار.

صدیق اوغلی علی جان.

II

«یاش تورکستان» باشقارماسیغه تورکستانده‌ن بر نیچه مکتوب
کیلدی. بو یازوله‌ر بزگه ساویت غازیتالاری آرقالی غایت قاراڭغو
صورتده یېتشگه‌ن خبرله‌رنیڭ کوپینی تأکیدله‌یدرله‌ر... بز بو یېرده
مارت آیینیڭ باشلاریدا کونده‌ریلگه‌ن بر مکتوبنیڭ بعض قسمله‌رینی
کوچره‌مز: «... بو یېرده وضعیت غایت هیجانلیدر... فرقه صفینی
وه ساویت مؤسسه‌له‌رینی تازالاش نتیجه‌سیده بولشیویزمنیڭ بزنیڭ
خلق آراسیدا چوقور تامیر آتا آلماغانلیغی کوریلدی... روس قوموـ
نیستله‌رینیڭ تورکستانلیله‌ر ایچیده‌ن بره‌نبر ایشانه‌دیقلاری کشی
فیض‌الله خوجه‌گه‌نه‌در دییش ممکن... حتی اکمل (ایکراموف)گه
هه‌م ایسکیده‌گی که‌بی ایشانچ یوق. اونی اوزبیکستان قوموُنیست
فرقه‌سینیڭ کاتیبی بولا توروب ، فرقه اعضالارینا تأثیر ایتکه‌ن چیت
آغملار بله‌ن یعنی اوزبیك قوموُنیستلاری آراسیدا کونده‌ن کونگه
اوسمه‌کده بولغان ملتچیلك آغمی بله‌ن کوره‌شه آلماسلیقدا عیبله‌یدرـ
له‌ر... یولداشبای آخونباباییف اوزینیڭ اورتا آسیا بیوروسیده موسقوا
آگه‌تله‌ری قولیدا «قوغورچاق» ایکه‌نلگینی آڭلی باشلادی. او

ئەۋلاد گۇرۇپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

قولخوزله‌ر اوچون پروپاغاندا قیلسادا، اوزی بو قولخوزله‌رنی یاقترمایدی. ایسکی ضیالیله‌رده‌ن یالغوز تاشبولات تاربوته‌بیکوف گنه بولشیویکله‌رگه له‌گه‌ن توته‌در. او فیض‌الله خوجه یانیدا پورریس قونسولت (حقوق کیگه‌شچیسی) وظیفه‌سینی اوته‌یدر؛ فرقه‌غه کیرمه‌ك ایسته‌گه‌ن ایدی وه فیض‌الله خوجه اونگ اوچون کفیل بولمشدی، شوندای بولسه‌ده هیچ بر نه‌رسه چیقمادی؛ تاشبولاتنی فرقه‌غه قبول ایتمه‌گه‌نله‌ر.

اقتصادی قیینلیقلار وه قیتای حدودیده بولوب تورگه‌ن بعض بر قاریشیقلقلار حکومتنی قاتیغ احتیاط چاره‌له‌ری کوریشگه مجبور ایتدیله‌ر... یاقینداغینا بوتون اورتا آسیادا، تورکستانلیله‌رده‌ن توپله‌ب قاماشلار بولوب اوتدی. قامالغانلارنگ سانینی آنق بیلوب بولمه‌س، 600 قدر کشی ایکه‌نلیگی تخمینله‌نه‌در. تاشکینتنگ اوزیده گنه 100 کشی قامالغاندر. بارغان ساری، روس بولشیویکله‌ری تورکستانلیله‌رنی ایشده‌ن چیقاروب تاشلاماقدادرلار...

اوتکه‌ن ییل کوزده، پسکینت رایونیدا، «باسماچیلق» یوزه‌گه کیلدی. «باسماچیلار» باشلیغی کور جوره اسملی، تاشکینت ایکمه‌کچیله‌ر شرکتینگ رئیسی ایکه‌نلگی بلندی. باسماچیلق تیزده باستیریلدی. قیزیل آتلق عسکرله‌ر بله‌ن اوریشده، اوله‌رده‌ن 10 کشی اولگه‌ن، قالغانلاری تاغلارغا قاچغانلار. باسماچیلار قونوب اوتدیکله‌ری بارچا اویله‌رنگ ایگه‌له‌ری قامالدیلار، کوبله‌رینگ ماللارینی مصادره قیلدیلار. ساویت پاختا سیاستینگ نتیجه‌سی نیمه بولغانینی توبه‌نده‌گیده‌ن کورش ممکن. بازارده بر پود بوغدای بهاسی 7-8 سوم (سوگغی آلغان خبرمزگه کوره، بوغداینگ پوتی ایمدی 15 سومگه کوته‌ریلگه‌ن)؛ دهقانلار ایسه پاختانی 3 سوم 50 تیین کیسلگه‌ن قطعی بها بله‌ن تاپشریشغه مجبوردرله‌ر(1) اوتکه‌ن ییل

(1) پاختانگ توغری بهاسی بوغدای بهاسیدان اوچ مرتبه آشقدر.

آخریدا وه بو ییل باشیدا روسیەدەن بوغدای وه اون کیتریش پلانی بەجەریله آلماغاندر. غەلله بهاسی کوچلی صورتده کوتەریلدی وه کوتەریلمه کدەدر. پاختا ایسه هەمه وقت بر بهاده تورەدر».

✵ ادبی بولم : ✵

سورگون اورتاغیمدان

کفنگه اورالغانسبیریا چولیدا:
کشه‌نلەر، زنجیرلەر قول آیاغیمزدا،
تیپکی، آت تویاغی دائم باشیمزدا،
هەمدە قانلی قامچین آچچیغ ایزغرینلەر!
توگەنمەك بیلمه‌گەن بو قیناو یولیدا:
گەلەـگەله قوزغون تیوەره‌گیمزده،
ییغیلماقدا قارلار باسقان ایزیمزده،
سویه‌گیمزنگ‌ده مقبری بو قارلار!
سەنتەبر 1929 کوچروب یاروچی: ایلتەر.

سورگون اورتاغیمغا

کفنگه اورالغان او سبیریا چولی
حقیمزنگ ایمەس، روسنگ أولوم یولی!
قول آیاغنگزنگ کشه‌نین زنجیری
بیلمه‌ی چیگەره بولور یورتیمزگه!
ایرك کورەشیمزنگ بیلمەس ایرلەری!
یاشایمز آلماقغا انتقامنگزنی،
توفاندا کومەلمەس باسقان ایزیگزنی!
شهیدلەر مقبری، بو ایمانیمزدا!

سەنتەبر 1929 ایلتەر.

ئەۋلاد گۈزۈپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمي ئەسەر ۋە قولیازمىلار ئامبىرى

﴿كتابيات﴾

«شرقده نه‌فت وه قان»

(بر احمق كتاب مناسبتيله)

بو اسم بله‌ن **300** بيت قالينلقدا «محمد اسد بيك» آتى آستيدا له‌ئو نوسه‌نبائوم ديگه‌ن بريسى تامانيدان بر آلمانچا كتاب يازيلوب چيقدى. بو كتابده توركستان، ايران، آذربايجان، گورجستان وه توركيه‌ده‌ن بحث قيلادر؛ يازوچى اوزينى سه‌مرقه‌نده‌ده توغولغان، آذربايجاندا اوسكه‌ن، بر يير ماى كانلارى ايگه‌سينك اوغلى وه بو مملكتله‌رده كيزگه‌ن بر كشى قيلوب كورسه‌ته‌در. حالبوكى اونك روسيه‌ده توغولغانلغى وه آق روسله‌رده‌ن بريسى بولغانليغى ميدانغا چيقدى. نوسه‌نبائوم يوقاريدا يازيلغان اولكه‌له‌رگه بارغان بولوب كتابينى تاريخى، جغرافى خطالار، «ميك بر كيچه» حكايه‌له‌ريگه اوخشاش خيالى وه يالغان نه‌رسه‌له‌ر بله‌ن تولديرگه‌ن.

نوسه‌نبائوم‌نك اوزى(1) وه اونك يازغان نه‌رسه‌له‌رى توغريسيده آذربايجان استقلالچيلارندان هلال منشى‌بيك «به‌رلينه‌ر تريبونه» غازيتاسندا بر نيچه مقاله‌له‌ر يازوب تارقاتدى. توركستان، ايران، آذربايجان وه گورجستانليله‌ر تامانيدان يازيلغان پروتستولار هه‌م آلمانچا وه توركچه مطبوعاتده باسيلوب چيقدى. بونده‌ن تاشقارى بر نيچه آلمان غازيتالارى هه‌م بو كتاب توغريسيده تنقيدله‌ر يازوب اوسه‌ك (افترا)له‌ر بله‌ن تولگه‌نلگينى اثبات ايتديله‌ر.

تاريخى يالغان، جغرافى خطا وه اويديرمه نه‌رسه‌له‌ر بله‌ن توله بو كتابنك بر آلمان نشرياتى تامانيدان تارقاتيليشيغا حيرت ايته‌مه‌ن. وه توركستانگه ءئد قسميده‌گى قوپال خطالاردان بر نيچه‌سيني توبه‌نده يازوب اوته‌مه‌ن:

(1) بو كشى كييه‌ف شهريده توغولغان يهوديله‌رده‌ن ايكه‌ن.

«محمد اسد بيك» توركستان تاريخنده بولماغان «قيزيل سو جمهو-ريتي »دەن بحث قيلادر وه قيزيل قومنى حزر دگزينك ساحلندەن، كراسناوووديسك شهرينك يانيدان باشلانادر» ديدر. حالبوكى قيزيل قوم آمو دريا وه آرال دگزينك شرقدەن باشلانادر. كراسناوووديسك نى حاضر تاجيكستانغا قوشولوب كيتدى ديب تاجيكستاننك قايىردا بولغانيدان خاباري يوقليغيني كورسەتەدر. توركستانده قارا كوزلى بولماغان قيزلەرنك كوزلەريني ايىرلى طبيبلەر گويا اوپراسيون وه دارو-لار بلەن قارا قيلا بيلەر ايمشلەر. توركستانده قويني بوغازلاماسدان، قارنيني ياريب ايچيني وه يوره‌گيني تارتيب آلادرلار ديب بولماغان وه احمق نەرسەني يازغاني كەبي تيمورنك آدم گاوداﻻريدان قيلغان منارەسي حاضر ايسكيب يقيليشغا ياقينلاشغان، آدم سويەكلە-ريني منارە ياريغيدان كوروب بولادر ديب اوز اوزيني كولگي قيلغان.

تيموريني چنگيز نەبيرەسي حتى سوگغي بوخارا اميري عالم خانني‌ده چنگيز اوروغيدەن ديبشي، اونك تاريخي كورلگيني كورسەتەدر.

«سەمەرقەنددە قهوەخانەلەر(؟) جودە كوب وه بو يىردە، بيك قولاق كوچەسيدە، قيزلار ساتيلادر. قيزلار آلوچيلارغا يالا-نغاچ كورسەتيلەدر...» ديگەن احمقلق بلەن نوسەنبائوم، اوزينك سەمەرقەندگە بارماغانلغيني وه او يىر بلەن هيچ بر تانيشلغي بولما-غانلغيني ميدانغە قويادر. شوندەي بوزوق وه يالغانلار بلەن تولە بو كتابنك تاراتيلوي، بو اولكەلەردەن خابارسز اوقوچيلارنك ياگليش توشونچەگە كيلولەريگە سببيت بيرەدي.

آلمانلار شرق حقيدە تقدير ايتەرلك قيمتلي اثرلەر ياراتغانلار. بو قيمتلي اثرلەر ايچيگە شوندەي بوزوق وه اويديرمە بر كتابنك كيروب قاليشي سوك درجە تأسف ايتەرلك بر حالدر.

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولىيازمىلار ئامبىرى

نوسه‌نباثوم هه‌م روسله‌رنك باشقالاری که‌بی چیتله‌رگه بزنك یورت وه ایلنی مستقل یاشاشغه پیتشمه‌گه‌ن وه ابتدائی قیلیب کورسه‌تیش مقصدی بله‌ن «شرقده نه‌فت وه قان» کتابینی یازیب چقارغان. بونگه اوخشاغانلارنك کوپینی بز، ایندی یورتیمزده وه چیتده کوروب توره‌مز. بز اولەرگه:

«ایت واوولار، کاروان کیچه‌ر» دیب قویامز.

آلتای نویان.

ایکی بویوك ضیاع

اوتکه‌ن آپریل آیدا علم دنیاسی ایکی بویوك مستشرقنی یوقاتدی: 18. IV. ده آلمان لسانیاتچیلاریدان (فیلولوغ) ف. و. ك. مولله‌ر وه اوچ کون سوگره‌ده آتاقلی تورکیاتچیله‌رده‌ن آلبه‌رت فون لوقوق به‌رلین‌ده أولدیله‌ر.

فون لوقوق، شرقی تورکستانده قیلنغان حفریات نتیجه‌سیده یر آستیدا کومیلوب قالغان تورك مدنیتی اثرله‌رینی یوزه‌گه چیقارغان وه علمگه خدمت ایتمه‌ك ایسته‌رکه‌ن تورکلگه که‌تته فائده‌له‌ر ییتکوزگه‌ندر.

پروفیسور مولله‌ر شرقنك دیه‌رلك بوتون تیلله‌ریگه آشنا بولغانیدان علم دنیاسیده نادر شخصله‌رده‌ن سانالادر. مولله‌ر شرقی تورکستانده تاپیلغان ایسکی تورك یازولارینی اوقوماقلا تورکیات ساحه‌سیده خارق العاده خدمتله‌ر کورسه‌تگه‌ندر.

حرث تاریخمز اوچون أولمه‌س اثرله‌ر یاراتغان بو ایکی عالمنی بز تورکله‌ر هیچ بر اونوتمایاجاقمز.

یاتقان ییرك تورقا بولسون! **Terra tibi levis est!**

«یاش تورکستان»

خبرلەر

تورکیەدە

(اوز مخبرمزدەن)

روسلەرنك چاتاقچيلغى

توركيه ايله روسيه آراسيدا آلم-ساتم معاهده نامەسى بار. توركيه حكومتى بو معاهده نامەنك حرف حريفيگه اورنيگه كيترەدر. حالبوكى، روسلەر هەر كون بر چاتاقلق، بر نايرەنك چقاروب ياتوبدرلار. بو نايرەگباز اوغريلارنك سوزيگه ايشانغان بر قانچا تورك سوداگرلەرى ميگلەرچە ليرا زيان قيليب نتيجەدە. كوپلەرى سيندى: بو توغريدا استانبول غزيتەلەرى كوب يازديلار. مەنە بر مثال: «جمهوريت» غزيتەسى 25 نچى مارت نومروسيدە، بر سوداگرنك بر خطينى باسدى. شو يازو روسلەرنك ايتەگينى آچوب يوباراتورغان بولغانى اوچون كوچوروب يازامەن:

«بز، دورت يول يورتاقاللارينك (آپيلسين) ايكى يەشيگينى بيش ياريم ليراگه اودەسادا تاپشيرماق شرطى ايله تاشقارى آلم-ساتم مملكتى ايله بر شرطنامه قيلدق. شرطنامەگە كورە يورتاقاللارنى كاغذغا اوراب بيريش لازم ايدى. بز بو شرطنى بيريگه كتيردك. اودەسادا معاينه قيلغان روس مأموزلەرى معاينه قيلامەن ديب يورتاقاللارنك كاغذلارينى آلوب تاشلاماقدالار. بزدەن آلادورغان حكومت آدمى كاغذى يوق ديب 25% كم بها ايله يازادور. موندەن باشقا يەشيكلەرنى آچوب بيكيتمەك اوچون 70 غروش آلديلار، روسلەر ياخشى يورتاقاللاريمزنى اودەسادا كونلەرچە ساقلاب چوروتوب قويديلار. اوزلەرينك دەنگسەلكلەرى ايله چوروگەن بو ماللاريمزنك بهاسيدەن 65% كەمەتيرمه كەدەدرلەر. پولنك يارينى آول بيرگەنلەريدەن بزنى ايمدى 15% قارضدار قيليب قويديلار.

بو ايشق جنيگه سلام بيريب آزقاسيدان بيش تەنگە تاوان بيرمەكگە اوخشايدى...»

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمى ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

توركيه خاتونلارينىڭ خقى

ملى استقلاليغا قاووشقان يه‌گى توركيه هه‌ر ييل يه‌گى يه‌گى انقلابلار ايله ملى حياتينىڭ محكم پايديوارينى قويماقدادور. مه‌نه بو ييل «توركيه ملت مجلسى» توركيه خاتونلارينىڭ شهر باشقارمالاريغا سايلاو وه سايلانماق حقينى بيردى.

بو مناسبتله خاتونلار، توركيه‌نىڭ هه‌ر تامانيدا ميتنغ‌له‌ر يه‌سه‌مه‌كده‌دزله‌ر. او جمله‌ده‌ن استانبول خاتونلارى 10 نچى آپريلده سلطان احمدده طوپلانوب كوب طنطنه ايله بر ميتنغ قيلديلار. بر قانچا يوكسه‌ك تحصيل كورگه‌ن تورك خانملارى باشقا آيا هه‌م سيگلله‌ريگه شهر ياشقارماسى، مونده خاتونىڭ رولى وه اوى-شهرچيلك توغريسيده كوب ياخشى ايضاحلار بيرگه‌نده‌ن كيين موزيقه ايله استانبولنى ئه‌يله‌نيب چقديلار.

توركيه‌ده قوممونيست حركتله‌رى

آپريل آيى ايچيده توركيه‌نىڭ ازمير وه استانبول ديك كه‌ته شهرله‌ريده قومونيستله‌ر بيانامه‌له‌ر تارقاتديلار. بيانامه بولشيويكله‌رنىڭ معلوم يالتراق سوزله‌رى ايله تولودر. بو بيانامه‌له‌ر توركيه يوقسوللارينى برنچى ماى كونى بولادورغان توپالانغا چاغيرادر.

توركيه پوليسى (صاقچيلارى) تامانيدان بيانامه تارقاتغان صاتقينلار قاماقغا آلنديلار.

توركستانده

قازاغستان معارف قوميسارياتى طرفيده‌ن مكتبده اوقوتيلى حقيده چيقاريلغان قرارنىڭ مهم بر نقطه‌سينى (7 نچى ماده‌سينى) بو ييرده وزگه‌رتمه‌سده‌ن كوچره‌مز :

ا «روس تيلى قازاغستاندا دولت تيلى؛ روس تيلى قازاق پروله‌تاريانيگه، قازاق يومشچيله‌ريگه باشچيلق قيليب تورگه‌ن روس بروه‌تارياتينىڭ تيلى. روس تيلى علم وه تيخنيكه بابيده يير يوزيده ايڭ باى

تیل . روس تیلی قازاق یومشچیله‌ریگه ایگ کیره کلی تیل . شونگچون روس تیلینی بیلیش قازاغستانگ هه‌ر بر یومشچیسیگه مجبوریدر . او حالدا قازاق مکتبی اوقوچیلاریغا روس تیلینی یه‌خشی اورگه‌توب چیقارغان وقتده غنه توکس ساویت مکتبی بولا آلادر ، روس تیلینی یه‌خشی اورگه‌توب چیقارغاندا غنه خدمتچیله‌رگه ، متخصص‌له‌رگه بولغان احتیاجمزنی بوتون یوقاتیب اجتماعی قوریلشنگ قورالی بولا آلادی . شول سببده‌ن قازاق مکتبله‌رنده (ایگ کیچککه‌نده باشلانغیچ مکتبله‌رنگ 3 نچی صنفیده‌ن باشلاب) روس تلی مجبوری فن بولیب اوقوتیلیب مهم اورین آلیشی کیره‌ك » .

« ئه‌گه‌کچی قازاق » غازیتاسینگ 19 نچی مارت 1930 ییل تاریخلی سانیدا یازیلغان قرارنگ بو نقطه‌سی ، روس بولشیویکله‌رینگ شکلچه ملی ، مندرجه اعتباری بله‌ن پروله‌تار مدنیتی توزامز دیگه‌ن شعارله‌رینگ ایچ یوزینی آچیق وه آیدین کورسه‌ته‌در .

مجموعه‌مزبتریلیب بیتمه‌ك اوزره ایکه‌ن مشهد مخبرمزده‌ن توبه‌نده‌گی خبر آلندی :

« بو سوڭغی وقتله‌رده تورکستاننگ هه‌ر طرفنده مهم وقعه‌له‌ر بولوب تورروبدر . ملی استقلال حرکتینگ کوچه‌یگه‌نلگی ساویت حکومتینی تشویشگه توشوروب ملی ضیالیلارغا قارشو شدتلی تدبیرله‌ر کوریشگه مجبور ایتمه کده‌در . نفوذلی خلق خادملاریدان بعضیلاری قاچقان وه‌بعضیله‌ری قام قغا آلنغانلار . تورکستان بازارلارندا ییمه‌ك نه‌رسه‌له‌رینی تاپیش جوده قینلاشغان . هه‌ر بر نه‌رسه‌نی آلماق اوچون مخصوص قومیسیون تامانیدان بیریلگه‌ن بر وثیقه لازمدر . بو وثیقه‌له‌ر بله‌ن هه‌م برنه‌رسه آلا بیلیش ، ایگنه کوزیده‌ن تویه اوتکیز گه‌ندیك ، قییندر ! . . .

تورکمه‌نله‌ر آراسندا ساویت حکومتیگه قارشو نا راضیلق اولغا‌یماقدادر . قولخوزلارغا خلقنی زورلاب کیریتیش نتیجه‌سنده ایران چیگه‌ره‌سیگه یاقین ییرله‌رده‌گی تورکمه‌نله‌رده‌ن قاچوب چیقوچیلار کوپه‌یمه‌کده . بو جمله‌ده‌ن سوڭ زمانلاردا 6—5 یوز قوراللی تورکمه‌ن ییگیتله‌ری ایران توپراغیغا اوتگه‌نله‌ر » .

توزه‌تیش : 24 نچی بیت 4 نچی یولده بوتون قازاغستان (پارلامانی!) گه ییرینه : بوتون قازاغستان ساویتلار قورولتایی (پارلامانی!) گه دیب اوقیلسون !

تحریر هیئتی قاراماغنده چقار

ئەۋلاد گورۆپپىسى
www.ewlat.org
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قوليازمىلار ئامبىرى

Yach Turkistan

(Le jeune Turkestan) No. 5-6

Revue mensuelle

Organe de défense nationale du Turkestan

Rédacteur en Chef: **Moustapha Tchokaï-Oghly**

باشقارمادان :

يولمزگه توغری كيلگەن بوتون يازولار اوچون
مجموعەمزنگ بيتلەری آچيقدر .

باسيلماغان يازولار قايتاريلماس .

ابونه شرطلەری :

يللگی	—	2 دولار
آلتی آيلغی	—	1,2 دولار
اوچ آيلغی	—	60 سەنت
آيرم نسخه	—	20 سەنت

مجموعەمزغه تيوشلی هەر تورلی يوللانمالار اوچون آدرەس :

Moustapha Tchokai-Oghly

48 bis rue Parmentier

Nogent s. Marne (Seine)

France

ئەۋلاد گۈزۈپپىسى

www.ewlat.org

www.uyghurkitap.com

ئۇيغۇرچە ماقالە، قەدىمىي ئەسەر ۋە قولليازمىلار ئامبىرى